

JENNIE'S GERANIUM

DOOR
G. VAN OPHEMERT.

NIJKERK — G. F. CALLENBACH

JENNIE'S GERANIUM

UIT HET ENGELSCHE

DOOR

C. VAN OPHEMERT.

TWEEDE DRUK

NIJKERK — G. F. CALLENBACH

HOOFDSTUK I.

De eerste kennismaking met de geranium.

Wij brengen u op een Zaterdagavond in Juni naar de Nauwe Steeg in Londen. De steeg, die dezen naam droeg, bestond uit een verzameling van zeer bouwvallige huizen, die verhuurd werden voor minstens een gulden per kamer. Er zijn veel armoedige stegen in Londen, maar de Nauwe Steeg, gelegen in het hart der groote stad, was al een der armoedigste. De eigenaar der steeg bewoonde, volgens algemeen zeggen, een fraaie villa in de buitenwijken. Indien dit gerucht werkelijk waar was, zou ik hem gaarne veroordeelen om een tijdlang in zijn eigen steeg te wonen, vooral gedurende de honds-dagen, totdat hij zou geleerd hebben zich te schamen om een gulden per week te nemen van arme menschelijke schepsels, voor een kamer in zulk een hol van ellende; of, nog beter, tot hij de afschuwelijke verblijven had laten afbreken, en er fatsoenlijke woningen voor in de plaats had laten zetten.

Wat soort van menschen wonen hier? vraagt gij.

Wel, arme schepsels, die ergens moeten wonen, en die hier inkropen, omdat zij niet wisten waar zij anders moesten blijven. Het was misschien maar goed, dat zij niet veel meubels hadden, want plaats, om ze neer te zetten, was er bijna niet. De huisbaas scheen het meest onbeperkte vertrouwen te hebben in de eerlijkheid van zijn huurders, want er was bijna geen deur met een gocd slot of een deur voor een kast. Daar de huisbaas zelf echter geen gevaar liep bij deze inrichting, maar zelfs af en toe een slot of een bout rijker werd, die een nauwgezet huurder liet aanbrengen, moedigde hij dit aan, door nooit of nimmer iets te laten herstellen of te verbeteren aan zijn verfoeilijke bezitting. Van tuintjes of plaatsjes voor of achter de huizen was geen sprake, en als er gewasschen werd, hing men de wasch te drogen aan lijnen, die in de ongeveer twee meter breede steeg van de eene zijde naar de andere gespannen werden.

Veel gewasschen werd er echter niet in deze vuile, vreeselijke steeg, zelfs niet op Zaterdagavond. Hoopen kinderen, allen in lompen gekleed en allen even vuil, schreeuwden en speelden en huilden en rolden door elkaar op de straatsteenen voor hun huizen. Werklieden, die er bleek en vermoeid uitzagen, wier aangezichten spraken van een wereld, waar het licht van zon, maan en sterren nooit had geschenen, zaten voor de vensters te rooken, en de rook bedierf de lucht zoo mogelijk nog meer. Vrouwen scholden en keven en maakten daarbij gebruik van de ergerlijkste scheldwoorden. De atmosfeer der steeg was voor lichaam en geest benauwend en als men de steeg inliep en de slechte lucht in-

ademde, kreeg men het gevoel, dat het bijna een onmogelijkheid voor menschen was om in zulk een omgeving goed te zijn. En toch — meer dan zes-honderd menschen en kinderen twistten hier overdag en sliepen hier 's nachts !

De zon ging onder en wierp een rozerooden gloed zelfs over de Nauwe Steeg, toen een meisje van veertien jaar in de deur van een der huizen verscheen, en angstig naar den ingang der steeg keek. De glans der ondergaande zon verhoogde de schoonheid van haar lief gezichtje, en verleende een zekere bevalligheid aan het armoedig uiterlijk van het kind. Eén blik op Jennie Sandford, zooals zij daar in de deur stond op dezen Zaterdagavond, drong onwillekeurig tot een tweeden, en deed onmiddellijk de vraag opkomen : »Hoe komt zoo'n kind in zulk een omgeving ?« Zij had een oude zwarte jurk aan, en haar schoenen waren afgedragen en gelapt. Als men haar nog eens goed aankeek, was het duidelijk te zien dat de honger zijn scherp, hard stempel op haar gezichtje had gedrukt. Voor den leeftijd van veertien jaar was zij lang en goed gevormd ; toch was er in de trekken van haar gezicht nog iets kinderlijks, echter niet in de uitdrukking der groote, bruine oogen, die gewoonlijk en ook dezen avond zeer treurig stonden. Indien men haar ergens anders had gezien, zou Jennie waarschijnlijk niet de aandacht hebben getrokken, hetgeen door hare verschijning in de Nauwe Steeg onvermijdelijk was. Zij was een voorbeeld van reinheid en netheid in een wereld van algemeene onzindelijkheid en gebrek. Haar eenvoudig gevlochten haar was een ongewoon verschijnsel in de Nauwe Steeg, waar het met een

hooge kuif opgemaakte haar regel was — en haar handen waren blank en tenger. Het gezichtje van het kind had een zachte, peinzende uitdrukking; ook had zij een groote kalmte over zich, die wonderlijk aandeed in deze steeg, waar de vrouwen dikwijls keven, en waar ruwheid en grofheid dag en nacht den boventoon voerden.

De Nauwe Steeg was geen geschikte plaats om iemand aan buiten te doen denken, en toch, terwijl Jennie met opgeheven gelaat tevergeefs haar best deed om een stukje te zien te krijgen van het gloeiend-roode westen, zag ze in haar verbeelding duidelijk den zonsondergang zooals zij dien vroeger zag, toen zij buiten woonde; toen ze gelukkig was onder de liefdevolle hoede eener moeder, die nu niet meer hier beneden was, en van een vader, die alles was wat een kind slechts verlangen kon. Terwijl zij hier stond op den verzakten drempel van een oud, haveloos huis, dacht ze: Ergens gaat de zon toch onder in een purperen hemel, en weerspiegelt zich in rivieren, die den ganschen dag langs groene weiden hebben gestroomd, en toovert schoone lichteffecten over heuvelen en dalen. Een paar uur verder, dacht ze, waren er aardige huisjes, begroeid met kamperfoelie, omringd door tuinen vol bloemen en planten. Een paar uur verder en men zou den nachtegaal kunnen hooren zingen in de bosschen, en het avondkoeltje zou vervuld zijn van den geur van in 't veld groeiende bloemen en vruchtbare gewassen.

Het vurig verlangen van het kind om den geur van bloemen in te ademen werd verhoogd door het zien van een prachtige geranium, die in vollen bloei stond voor het venster achter haar, en waarop zij

telkens een blik vol verrukking wierp alsof de plant een geliefde vriendin was, aan wie zij haar gedachten en gevoelens toevertrouwde, en die daarop antwoordde in een haar eigen, welsprekende taal. Het was een aandoenlijk gezicht zulk een bloem te zien bloeien in zulk een woestijn als de Nauwe Steeg, en uit de wijze, waarop het jonge meisje er naar keek, was duidelijk op te maken, dat de geranium een van de genoegens van haar leven was, en een geschiedenis had, waaraan veel liefde en teederheid verbonden was.

Nadat Jennie nog een laatsten blik had geworpen op den ingang van de steeg, verwijderde zij zich en ging in het kleine sombere vertrekje zitten, dat hun woonvertrek en tevens de slaapkamer van haar vader was. Het was inderdaad een somber verblijf; maar in tegenstelling met de meeste andere vertrekken in de steeg was het zoo schoon en knap gehouden als onder de omstandigheden slechts mogelijk was. De schoorsteenmantel was verveloos, maar er stond een vaasje op met kunstig gemaakte rozen, en ook de tafel lag vol vloeipapier en geheel en half voltooide rozen en sneeuwballen. De vloer was op vele plaatsen kapot en ingezakt; maar toch waren de planken niet, gelijk in vele andere huizen, zóó met vuil bedekt, dat ze er uitzagen als aarde. In een hoek van het vertrek lag een hoop kleeren, die het bed vormden van haar vader, en deze waren zoo netjes mogelijk opgestapeld. Een paar stoelen, een kacheltje, een weinig aardewerk, een paar pannetjes — en hiermede was de inventaris opgemaakt van het armzalig vertrek, waarin ik voor het eerst Jennie Sandford en haar geranium

zag; en terwijl zij daar zit te werken, en af en toe opkijkt om met angst en beven uit te zien en te luisteren naar een naderenden voetstap, kan haar geschiedenis tot op dezen Zaterdagavond in weinig woorden verteld worden.

HOOFDSTUK II.

De laatste woorden eener moeder.

Gedurende verscheidene jaren had Jan Sandford goed zijn brood gehad als meesterknecht bij een timmerman. Hij had een goede opvoeding genoten, verstond uitstekend zijn vak, was een betrouwbare, voorkomende, goedgehumeurde man en had veel tact om met de onder hem gestelde knechts om te gaan. Op jeugdigen leeftijd was hij gehuwd met het meisje zijner keuze, welk huwelijk gezegend was met een dochtertje, de Jennie van ons verhaal, en gedurende tien jaar heerschten liefde, voorspoed, vrede en tevredenheid in zijn huis.

Jennie's moeder was een lieve, vrome vrouw, die reeds vroeg het geheim had geleerd om haar omgeving gelukkig te maken. Zij had een zachte stem, een opgewekt gelaat, en volbracht haar huishoudelijke plichten zonder er drukte over te maken en met zooveel orde en regelmaat, dat het leek alsof alles vanzelf ging. Haar grootste zorg besteedde zij aan

haar kind, en voorts was het haar een genot om het in huis zoo gezellig mogelijk te maken, tegen dat haar man van zijn werk thuis kwam. De opvoeding van Jennie was een bron van groote vreugde voor haar, en met een blijdschap, te groot voor woorden, zag zij hoe het hart van het kind zich opende voor de goede en heilige invloeden, die haar ontluikend leven omringden.

Zoo gingen de zaken gedurende tien jaren hun gang, toen de wolk van zorg, in het eerst niet grooter dan een manshand, aan den vreedzamen hemel van Sandfords leven verscheen. Voor iemand van zijn stand had hij een vrij groote som gelds opgespaard, en hij zag langzamerhand den dag naderen, waarop hij een eigen kleine zaak zou kunnen opzetten. Te kwader ure echter liet hij zich overhalen, om borg te worden voor een vriend, en in minder dan drie maanden na den dag waarop hij zijn handteekening had gezet, was de »vriend« naar Amerika vertrokken, en was Sandford, voor zoover het zijn spaarpenningen betrof, geruïneerd.

Dit was een zware slag; maar nadat hij er eenigen tijd onder gebukt had gegaan, ging hij, hiertoe aangemoedigd door zijn geduldige, nimmer klagende vrouw, harder dan ooit aan het werk, en herwon zijn opgewektheid, al herwon hij ook niet zijn klein kapitaal. Doch juist toen hij weder flink en vol hoop aan het werk was, begonnen de zaken in het bouwvak verkeerd te gaan. Werkstakingen waren aan de orde van den dag, en 't duurde niet lang of moeilijke tijden braken aan voor patroons en knechts beiden. De patroon van Sandford ging failliet, en gedurende langen tijd had hij niets te doen. Denkende,

dat er in Londen misschien meer werk zijn zou, en na het voor en tegen rijpelijk te hebben overwogen, verliet Jan zijn vreedzaam huisje buiten en begaf zich naar de groote stad. Hij huurde een klein doch knap bovenhuisje, en begon toen met onvermoeiden ijver naar werk te zoeken. Maar de slapte in het werk was algemeen, en er was geen werk te krijgen.

Toen liet Sandford den moed zakken. Hij begon te drinken, werd een brommige, lastige man, en zij, die vroeger met hem hadden omgegaan, zouden hem ternauwernood herkend hebben. Zijn weinige spaarpenningen waren spoedig opgeteerd, en langzamerhand werd het eene stuk huisraad na het andere verkocht, om drank voor hem en een weinig voedsel voor zijn vrouw en kind te koopen! De droefheid van Jennie en haar moeder gaat alle beschrijving te boven; deze treurige verandering in hem, die altijd hun vreugde en trots was geweest, was bijna niet om aan te zien. Juffrouw Sandford bleef haren man echter met teedere zorg omringen, en zij uitte nimmer een klacht, terwijl zij deed wat zij kon om met waschen en naaien nog zooveel mogelijk te verdienen. Dit duurde op deze wijze drie jaren; toen hadden gebrek en droefheid hun werk gedaan, en zij legde zich neder om te sterven.

Sandford was in zijn sombere woning in de Nauwe Steeg teruggekeerd, want zoozeer waren zij achteruit gegaan, dat zij eenigen tijd geleden tot dit armoedig verblijf hun toevlucht hadden moeten nemen. Hij was dien avond voor zijn doen tamen nuchter. Jaren later dankte hij God ten minste daarvoor! Het was een prachtige zomeravond, maar in die benauwde, warme kamer bemerkte men

weinig van vrede en lieflijkheid. Op een hoop vodden lag in een hoek van de kamer zijn vrouw, in het laatste stadium van de tering, op den grond uitgestrekt. Het was geen nieuw gezicht voor den dronkaard, maar dezen avond trof het hem op een heel bijzondere manier. Kleine Jennie, wier tranen langs haar gezichtje stroomden, lag bij haar moeder geknield, en zij ondersteunde het hoofd der stervende met haar mager klein armpje. Bij den hoop lompen, waaruit het sterfbed van zijn vrouw bestond, zag Sandford nog iemand geknield liggen en wel »Blinde Mieke«, zooals zij genoemd werd, een bejaarde weduwe, die een achterkamer in hetzelfde huis bewoonde. Blinde Mieke had van den een of ander een bos muurbloemen gekregen en daar wuifde zij zachtjes mee heen en weder.

»Lieve man,« zeide een zachte stem, »kom eens bij me, ik moet je wat vragen.«

O, welk een droeve kreet kwam er over Sandfords lippen, toen hij deze eenvoudige bede hoorde! Er was iets in, dat hem zijn trouwdag voor den geest bracht, terwijl al het geluk van vroegere jaren hem als in een droom voorbijging.

»Kom bij mij, man,« zeide zijn vrouw nogmaals, met zwakker stem dan te voren. Jan stond wankelelend op, en een oogenblik later verborg hij met een luiden snik zijn gelaat in de lompen, die zijn stervende vrouw bedekten.

»Jan,« zeide zij zacht, terwijl zij zijn haar streefde, »ik ga je verlaten.«

»O, zeg niet dat je sterven gaat, Jane. Ik kan alles dragen behalve dat; zeg dat niet.«

»Ik ben er zeker van,« zeide zij heel kalm.

»Ik heb al dikwijls gedacht dat ik zou heengaan, maar nu is het oogenblik gekomen, ik voel het, en ik ben zóó blij, dat je thuis bent.»

Er was een oogenblik van stilte ; het kind had haar plaats afgestaan aan haar vader, en het was zijn hand, die thans het hoofd zijner stervende vrouw ondersteunde.

»'t Is als in den ouden tijd, Jan, om je weer zoo dicht bij me te hebben. O, je waart zulk een lieve, goede man en vader in dien ouden tijd, Jan.«

De tranen stroomden langs haar gezicht, maar het had toch een gelukkige uitdrukking, terwijl de stervende vrouw aan het verleden dacht, en het tegenwoordige voor haar niet scheen te bestaan. Haar man kon niet spreken, maar schreide alsof zijn hart zou breken.

»We hadden zoo'n lief klein huisje, zoo mooi begroeid met kamperfoelie, en Jennie hield er zoo veel van. Jan, liefste, ik hoop dat je gauw weer zoo'n huisje zult hebben ; Jennie zal het, als ze wat grooter is, stellig gezellig voor je maken.«

»Jane ! Jane ! je zult mijn hart breken, zooals ik, naar ik vrees, dat van jou gebroken heb.«

»Zeg dat niet, Jan ; ik was niet iemand om oud te worden, en misschien zou ik buiten even vroeg zijn gestorven. Maar ik ben niet bang om te sterven, als ik maar kon heengaan in de vaste overtuiging, dat alles met jou weer goed zal worden ; dan zou ik in vrede sterven.«

Zij richtte zich een weinig op, en toen vroeg ze hem met ernstige, fluisterende stem : »Zal het zoo zijn, Jan ? Het zal heel moeilijk voor je zijn om te breken met de slechte gewoonte, die de laatste

jaren zulk een macht over je gekregen heeft ; maar vroeger geloofde je in Jezus en in zijn macht om de menschen te helpen zichzelf en hun zonden te overwinnen. Zal het zoo zijn, Jan?« Er kwam geen antwoord. »Denk eens aan Jennie, Jan, wat er van haar worden moet, in deze zondige stad.«

Blinde Mieke stond op uit haar knielende houding ; al tastend zocht zij haar weg naar het hoofdeinde van het bed, en terwijl zij haar bleek gelaat dicht bij dat der stervende vrouw bracht, zeide zij met bevende stem : »Jennie zal nooit alleen worden gelaten, beste Jane !«

Het was alles wat de blinde vrouw had aan te bieden ; niet meer, misschien, dan de twee penningkens ; alles, wat zij had ; maar haar woorden schonken onuitsprekelijken troost aan de stervende vrouw.

»O, dank je, Mieke, dank je, duizendmaal,« zeide zij, terwijl ze haar hand kuste. »Lieve Jan,« ging ze voort, »je spreekt niet tegen mij ; misschien is het beter zoo ; maar wil je aan mijn vraag denken, en ze beantwoorden als ik zal heengegaan zijn?«

»Ja ! o, ja !« riep haar man uit.

Zij kuste hem, en vroeg hem haar neder te willen leggen, want zij had een gevoel alsof ze wat zou kunnen slapen. De Nauwe Steeg weerklonk van het gewone geraas, maar zij sloeg er geen acht op, verdiept als zij misschien was in een visioen van den Koning in Zijn heerlijkheid, en van het land, dat zeer ver weg is. Zij sliep voort dien benauwden zomeravond, terwijl haar man steeds haar hoofd ondersteunde, en Jennie de oogen niet van haar afwendde. Even na middernacht werd zij wakker, en

de kamer scheen met een bovennatuurlijke stilte vervuld.

Terwijl ze haar groote oogen op haar man vestigde, zeide zij met sterker stem dan tevoren: »Zal het zoo zijn, Jan?«

Jennie boog zich over haar heen en kuste haar vele, vele malen.

Een glimlach van hemelsche vreugde gleeed over de trekken der stervende vrouw, terwijl zij zeide: »Vader zal zoo goed voor je zijn, lieveling — zoo goed,« en toen stierf zij.

Jennie's moeder was ongeveer een jaar dood nu de lezer in de Nauwe Steeg wordt binnengeleid, en de geranium in vollen bloei staat.

HOOFDSTUK III.

De geranium in vollen bloei.

Sandford hield zijn woord niet. Na den dood zijner vrouw gaf hij zich zelfs erger aan den drank over dan ooit tevoren. Hij was nog niet lang weduwnaar, toen de slapte in het bouwvak verminderde en er weer overvloed van werk was. Hij ging in betrekking met een boos, bitter gevoel in zijn hart, denkende hoe gelukkig hij met de nu gemaakte verdiensten zou geweest zijn, toen hij werk in Londen kwam zoeken en hoe onverschillig het hem liet, nu

zijn vrouw was heengegaan. Hij verdiende een goed weekloon, maar hij verdrong het, en avond op avond was zijn kind aan haarzelf overgelaten, terwijl hij in »de Wijnstok« zat, een beruchte kroeg in de buurt der Nauwe Steeg. Hij zonk ten laatste zóó diep en alle vaderlijk gevoel verdween zóó geheel uit zijn hart, dat hij niet alleen zijn eigen verdiensten verdrong, maar ook de weinige stuivers, die Jennie verdiende met het maken van papieren rozen. In de geheimen dezer kunst was het kind ingewijd door blinde Mieke, die een karig weekgeldje verdiende met het breien van kousen, bouffantes en dergelijke artikelen. Iederen morgen bracht Jennie Mieke naar haar »winkel« zooals zij het stalletje noemde, dat zij had aan den hoek eener straat. Hier zat zij te breien en netten te knoopen, terwijl zij haar goederen verkocht en van haar vaste klanten nieuwe bestellingen kreeg; zij bleef hier tot zij 's avonds door Jennie naar huis werd gehaald. Mieke had de belofte niet verbroken, die zij aan de stervende moeder van het kind had gedaan, en Jennie was voor haar als een dochter; het meisje deelde 's nachts Mieke's kamer en hield die overdag voor haar in orde; ze deed de boodschappen der oude vrouw en bewees haar tal van kleine diensten. Dikwijls had de oude weduwe haar als een kind in slaap gesust, als Jennie bijna buiten zichzelf van angst voor haar dronken vader tot haar kwam gevluht. Dikwijls sprak ze tot het meisje over dat betere land, waar de oogen der blinden geopend en alle tranen afgewischt zullen worden; en op zulke tijden had het kind een gevoel alsof haar moeder niet ver van haar was.

Een zachte stap in de kamer deed Jennie opzien van haar werk. »Jij, Mieke !« riep zij uit, »wie heeft je thuisgebracht ? Je bent vóór je tijd.«

»Ja, zie je, ik was uitverkocht,« zeide Mieke, »en Hein Freeman, die voorbijkwam, bood aan mij thuis te brengen, en dat nam ik aan.«

Ik zal nog jaloersch worden van dien Hein Freeman, waar je mij zoo dikwijls van vertelt,« zeide Jennie opgewekt, en vooral als hij mij mijn werk uit de handen neemt.

»Dat kan niemand doen,« antwoordde de weduwe op teederen toon ; maar ik heb al jouw werk verkocht evengoed als het mijne, daarom vond ik het 't beste naar huis te gaan. We moeten ook nog zorgen voor het middagmaal van morgen, om niet te spreken van het avondeten voor heden.«

»O ! ik heb geen honger,« zeide Jennie, »dank je wel, Mieke ; daarenboven, we moeten aan de huur van Maandag denken.« Het was aandoenlijk om te zien hoe een zoo jong kind zich bezorgd maakte over iets als het betalen van de huur ; maar als Jennie er niet vele malen voor gespaard en gezorgd had, zou haar vader al lang geleden uit zijn huis zijn gezet.

»En hoe ziet de geranium er van avond uit, Jennie ? Ik kan je niet zien, maar ik weet zeker, dat je bijna niet kunt laten om op te springen en er naar te gaan kijken.«

»Mieke,« zeide Jennie, »ik wou maar, dat je haar zien kondt ! Zulke mooie roode bloemen waren er nog nooit. Hein Freeman moest ze eens komen zien. Ik zou hem ook zoo graag eens bedanken voor al het genot, dat ik de laatste maanden heb gehad, doordat

hij mij deze plant heeft gezonden. Het was heel vriendelijk van hem. O, jou mooie bloem,« zeide Jennie, terwijl ze opstond om haar beter te kunnen zien en er tegen pratende alsof de bloem een kind was, »ik heb je dag op dag gadegeslagen. Ik zag je eerste knopje verschijnen en toen dat openging, zou ik hebben kunnen schreien van plezier. Ik wou, dat alle menschen bloemen hielden; zij zouden hun zooveel goed doen, die geduldige, lieve, kleine dingen!«

Mieke glimlachte en zeide toen: »Hein komt eens naar je geranium kijken of zij naar de bloementoonstelling zou kunnen. »Wie weet,« zegt hij, »of Jennie er misschien niet een prijs voor krijgt.«

»Zij verdient een prijs, Mieke, voor al den troost en het genot, dat zij mij gegeven heeft; maar ik vrees, dat de eenige prijs, dien ze krijgt, zal zijn, dat ze verkocht wordt: ze is er al een paar keer ternauwernood aan ontsnapt om voor een dubbeltje weg te gaan.«

»Een dubbeltje!« riep Mieke vol verontwaardiging uit, »ik zou wel eens willen zien, wie de bloem voor een dubbeltje zou durven koopen.«

Zij zweeg, want een stap, haar beiden welbekend, werd thans in de steeg gehoord, en in het volgende oogenblik trad Sandford de kamer binnen.

»O, vader!« zeide Jennie, terwijl ze opsprong, »ik ben zóó blij, dat u thuis bent gekomen. Ik zal gauw voor thee zorgen.«

Zijn gezicht was opgezet, zijn oogen hadden een opgewonden uitdrukking, en uit nog meer teekenen was duidelijk te zien, dat hij te veel had gedronken. Jennie was vreeselijk bang voor hem als hij in dien

toestand was, maar heden avond ging zij niet met Mieke de kamer uit.

»Ik wil geen thee hebben,« zeide hij norsch, »ik kwam alleen maar thuis om te zeggen, dat ik weer uitga.«

»Vader! Vader!« smeekte Jennie, met tranen, »ga vanavond niet weer uit, toe, doe het niet, vaderlief. Denk er eens aan wat wij Maandag te betalen hebben!«

»Over Maandag bekommer ik mij niet. Ik heb de geheele week gewerkt, en ik moet wat ontspanning hebben in een beter verblijf dan dit.«

Hij dacht er niet over of zijn kind geen beter verblijf noodig had om in te wonen. Hij vroeg niet of zij dien dag wel eten had gehad, niettegenstaande hij wist, dat hij haar dien morgen haar laatste kwartje had afgenomen. De drank had hem tot een norschen, zelfzuchtigen, wreeden man gemaakt.

»Heb je nog wat geld gebeurd?« vroeg hij, zonder haar echter te durven aanzien.

»O, vader!« zeide het kind smeekend, »ik hoopte, dat u wat zou hebben meegebracht. We zijn meer dan twee weken huur schuldig.«

»Wat kan mij de huur schelen,« antwoordde de man op ruwen toon; »wat ik deze week verdiende heb ik uitgegeven; ik had nog schuld in »de Wijnstok,« en die moest ik betalen, en geld moet ik hebben. Kom,« voegde hij er dreigend aan toe, »geef me dadelijk wat je vandaag met je papieren rozen hebt verdiend — ik zie, dat ze allemaal verkocht zijn, of anders weet ik, wie graag een dubbeltje geeft voor die geranium van jou.«

Jennie sprong op als om haar lieveling te bescher-

men. De wreede woorden van haar vader verscheurden haar hart, maar de drank had bijna alle menschelijk gevoel in hem gedood. »O, wees toch niet zoo wreed !« zeide zij, »de bloem is mijn eenig gezelschap in deze sombere kamer, als u weg bent, en als ik er naar kijk, denk ik aan die lieve moeder, en hoeveel zij van bloemen hield.«

Zwijg,« zeide haar vader op heeschen toon; »geef mij het geld.«

Zonder hem aan te zien verliet Jennie de kamer, en keerde weldra terug en telde hem alles in zijn hand. »Het is alles wat ik heb !« zeide zij.

Zij stond voor hem met gevouwen handen, een beeld der wanhoop, en zooals ze daar stond deed zij hem zóó sterk aan haar gestorven moeder denken, dat hij haar een oogenblik aanstaarde, alsof hij een geest zag; toen draaide hij zich om en ging uit. Jennie luisterde naar zijn voetstappen, totdat zij geheel weggestorven waren, en verborg toen het gezicht in de handen en begon bitter te schreien.

O, moeder ! moeder !« riep zij uit, »hebt u niet gezegd, dat vader goed zou zijn ? Hij wordt al erger en erger.«

Droefheid van dien aard was echter niets nieuws voor haar, en na eenige oogenblikken geschreid te hebben, veegde ze haar tranen af, zette haar ouden hoed op en ging uit om als gewoonlijk Mieke's boodschappen voor haar te doen; en zóó bedreven was ze in dat werk geworden, en ze was zulk een zuinig klein huishoudstertje, dat ze met weinig geld wonderen kon verrichten. Haar inkoopen waren spoedig gedaan, en weldra zat ze weer in haar kamer, en ging ijverig voort met haar werk.

De avond was reeds ver gevorderd en Mieke had zich al ter ruste begeven; toch werkte het kind nog steeds voort, niettegenstaande haar vermoeidheid. De arme Jennie maakte zich zóó ongerust over haar vader, dat zij niet kon besluiten naar bed te gaan. Af en toe keek zij eens naar haar geranium, die zoo prachtig stond te bloeien, en dat leidde dan voor een oogenblik haar droeve gedachten af. Maar haar angst en droefheid schenen dien avond grooter dan zij kon dragen. Zij maakte zich zóó angstig over het vreeselijke drinken van haar vader, en wist niet waarmede dit eindigen moest. Hij had haar dikwijls, in een dronken bui, drank aangeboden, maar zij kon zelfs de lucht van drank niet uitstaan, en na een paar pogingen om haar over te halen er van te proeven, had hij het eindelijk opgegeven.

Zij dacht aan haar vader, zooals zij hem zich herinnerde in haar oude thuis, aan zijn liefde en teederheid jegens haar moeder en haarzelf, aan zijn mannelijk, edelmoedig karakter, eer de drank over hem de baas was geworden. Haar tranen begonnen op nieuw te stroomen toen herinnering op herinnering haar bestormde, en nederknielende bij het bed, waarop haar moeder den laatsten adem had uitgeblazen, zond zij een vurige smeekbede op tot Hem, die alleen kon helpen om haars vaders hart te veranderen. Jennie had zich nog nooit zoo ongerust gemaakt over het lange uitblijven van haar vader als dezen avond. Eindelijk kon zij het niet langer uithouden, en zij besloot naar hem toe te gaan, en te zien of ze hem niet zou kunnen overhalen naar huis terug te keeren. Zij was nog nooit in »de Wijnstok» geweest, daar haar vader haar streng had verboden

hem daar ooit te volgen. Tot dusver had zij hem gehoorzaamd, maar nu voelde ze, dat ze zijn ergsten toorn zou kunnen trotseeren, als ze maar wist, dat hij in veiligheid was. Zij zette nogmaals haar hoed op, sloeg een oud doekje om, verliet zacht het huis, holde het steegje uit, en hield niet stil eer ze in de straat was waar de drie lampen van »de Wijnstok« een helder licht verspreidden. Toen begaf haar de moed; ze werd bleek bij de gedachte aan wat ze zeggen zou, en ze voelde groote aanvechting om weer naar huis terug te loopen. Nadat ze echter al haar moed bijeen verzameld had, liep ze op de deur van de kroeg toe, duwde die open, en ging naar binnen.

HOOFDSTUK IV.

In »de Wijnstok«.

In »de Wijnstok« was gelegenheid om voor de toonbank te drinken, en ook was er een lokaal, waar zij, die er den ganschen avond aan geven wilden om zich dronken te drinken, warm en gezellig bijeen konden zitten. Achter de toonbank stond de dikke herbergier en streek het geld op, dat met zoo milde hand voor zijn verderfelijke waar werd besteed. Zijn omvangrijke vrouw was keurig gekleed en droeg een gouden horlogeketting en fraaie ringen, die schitter-

den in het vele licht, zoodat ze goed in het oog vielen en aan de arme hongerige vrouwen en kinderen de ooggen uitstaken. De herbergier en zijn vrouw hadden een voordeelige avond, daar Zaterdagavond hun beste oogsttijd was. Al uren lang waren zij met hun aangename taak bezig om glaasjes jenever, bitter en dergelijk verderfelijk vocht in te schenken. Zij schonken aan allerlei menschen: aan dieven, bedelaars, straatventers, werklui, havelooze oude vrouwen, aan brutale jongelieden, aan menschen van middelbaren leeftijd, bij wie alle begrip van fatsoen en eer was verdwenen, aan ouden van dagen, wier ouderdom weerzin in plaats van eerbied wekte. En al die treurige, holoogige menschen zochten oogenblikkelijke opwinding in den drank, die hun verderf was. Er waren moeders, die hun kleintjes jenever gaven om ze maar stil te houden; of hun gezichtjes zich al paarsrood kleurden, dat deerde haar niet. Op den achtergrond zag men een paar armoedige, hongerig-uitziende vrouwen, die telkens haar mannen aan de mouwen trokken om ze tot meegaan te bewegen. Het was echter alles tevergeefs; de hartstocht naar drank had hen zoo sterk in zijn macht, dat de verdiensten van een gansche week roekeloos werden verdrongen. Er waren hongerige kinderen thuis, die thans in den slaap voor een oogenblik hun ellende vergaten, maar straks zouden wakker worden, schreiend om brood, dat moeder hun niet geven kon, omdat vader in de kroeg zat. Moest het eigenlijk wel worden toegestaan dat deze »moord van onschuldigen« dag op dag, jaar op jaar ongehinderd doorgaat?

Dit was het tooneel, waarnaar Spivens, de kroeghouder, en zijne vrouw van achter het buffet met

genoegen zagen; de ellende en armoede hunner klanten deerde hen in het minst niet, immers juist door die ellende en die armoede vulde zich hun geldlade.

»Zoo, juffertje, wat is er van je dienst?« vroeg de kroeghouder, toen Jennie binnentrad en hij zag hoe ze verlegen en hulpeloos in het rond keek.

«Ik wou mijn vader hebben.»

Dit was een vraag, die dikwijls tot Spivens werd gericht en hij was nimmer om een antwoord verlegen. Indien een man al zijn geld had opgedronken, dan zat hij in »de Wijnstok« slechts in den weg en vrouw en kind konden hem niet te spoedig meenemen; maar indien hij nog iets op zak had, dan beweerde de herbergier dat hij den persoon naar wien gevraagd werd, niet had gezien. Spivens verwaardigde zich niet eens Jennie te antwoorden, daar hij juist een nieuwen klant een glas jenever moest inschenken.

Het arme kind stond radeloos rond te kijken in de haar zoo vreemde omgeving, en trok weldra de aandacht van wie het dichtst bij haar stonden. Een paar jonge meisjes kwamen naar haar toe en wilden haar overhalen met haar te drinken. Sommigen begonnen hardop hun opmerkingen over haar uiterlijk te maken, totdat ze bijna flauw viel van akeligheid en angst.

«Kom, maak nu eindelijk eens dat je wegkomt,« zeide juffrouw Spivens, »je staat de klanten maar in den weg.»

Jennie keek de opgedirkte vrouw verschrikt aan, doch toen deze nog eens op scherpen toon zeide: Versta je me niet,« begaf zij zich eindelijk in de

richting van de deur. Hiertoe moest zij echter voorbij een glazen deur, waarvoor een gordijn hing en waarachter een vreeselijk rumoer werd vernomen. Zij kon niet nalaten het gordijn even op zijde te schuiven en in de kamer rond te kijken, waar ze in een walm van tabaksrook een aantal mannen zag zitten. In het eerst kon ze haar vader niet ontdekken, en zij begon al te hopen, dat hij er niet was, toen een luide uitbarsting van lachen haar zóó deed schrikken, dat zij het gordijn liet vallen. Toen zij weer keek, ontdekte ze tot haar ontzetting wat de aanleiding tot die vroolijkheid was. Haar vader was eensklaps op den grond gevallen, en lag in zijn volle lengte uitgestrekt, alsof hij dood was. In een oogwenk had Jennie de deur geopend en was zij de kamer binnengegaan! Zij kniede naast haar vader neder, maakte zijn das los, en smeekte om wat water, om zijn gezicht te besprenkelen. Eindelijk verzocht ze aan de andere mannen om hem naar huis te willen dragen, welk verzoek een nieuwe uitbarsting van vroolijkheid wakker riep.

»Nu nog mooier, zoo'n dronkaard naar huis brengen!« zeide een der mannen, »hij zou 't mij bij gelegenheid zeker ook doen!«

»Ik zal hem naar huis dragen als je een liedje wilt zingen,« zeide een ander.

»Laat het meisje met rust, hoor!« zeide een derde.

»Wie doet haar wat, Sparkes?«

»Jij immers,« zeide de aangesprokene, met een dronken stem.

»Dat zul je me niet zeggen,« zeide de ander, en in een ommezien was het tweetal woedend aan het vechten.

Jennie schreeuwde van angst, vooral toen de twee vechtenden de plek naderden waar haar vader nog bewusteloos lag. Ruzie in «de Wijnstok» op Zaterdagavond was niets ongewoons; integendeel, het was daar het gewone einde van de week. Spivens en zijn vrouw verschenen thans op het tooneel, en toen deze laatste Jennie zag, die nog altijd het hoofd van haar vader ondersteunde, zeide ze op verontwaardigden toon: »Daar heb je waarlijk dat brutale kind wjer! Hoe juffrouw Spivens er toe kwam om de verlegen, angstige Jennie »brutaal« te noemen is moeilijk te verklaren.

»Kom, kom, vechtpartijen kan ik hier niet hebben, dat weten jullie wel,« zeide de kroeghouder op hoo-gen toon, terwijl hij zich zooveel mogelijk op een afstand hield der twee woedende mannen, langs wier gezichten bloed stroomde. »Floud op, Sparkes, of ik laat de politie halen.«

Het noemen van dat woord was al genoeg om de woede der mannen tegen den herbergier te keeren, die onmiddellijk den aftocht blies — zijn vrouw was hem reeds voor geweest — terwijl hij zijn bediende last gaf de politie te halen.

Doch waarom zouden wij langer bij dit afzichtelijk tooneel stilstaan? Laten we alleen nog vertellen, dat toen de politieagenten binnenkwamen de twee mannen hun twist hadden bijgelegd, en dat het Jan Sandford was, die wegens dronkenschap werd ingerekend. Jennie volgde hem met een bloedend hart tot aan het bureau, en toen zij de deur achter hem had zien sluiten, keerde ze naar haar droevig tehuis terug. Hier gekomen, besloot ze den nacht in hun eigen kamer door te brengen, ten einde blinde Mieke niet

in haar slaap te storen. Zij stak het licht niet aan doch trok uit gewoonte haar stoel voor de kachel en zette zich neder om de lange uren in droeve gedachten door te brengen. Af en toe schrikte zij op door het roepen en schreeuwen van dronken mannen en vrouwen, die al twistend hun treurige woningen in de steeg opzochten, en zij was blij toen eindelijk de laatste voetstappen waren weggestorven en er rondom haar stilte heerschte.

Uitgeput door alles wat zij dien avond had doorleefd, duurde het niet lang of Jennie viel in slaap. Het was echter geen rustige slaap, en weldra namen de droeve gebeurtenissen van den avond den vorm aan van een opmerkelijken droom. Zij had een gevoel alsof ze in een vreeselijken afgrond was gevallen, waar de duisternis zóó dicht was, dat zij ze als 't ware voelde. Zij keek in alle richtingen of ze ook een lichtstraal kon ontdekken, doch tevergeefs — overal heerschte diepe duisternis. Zij kroop rond om een uitgang te vinden, doch wondde haar voeten aan scherpe steenen, en stiet haar hoofd tegen vooruitstekende punten. En terwijl zij deze lichamelijke kwellingen onderging, had zij tevens een gevoel van oneindig hartzeer, waarvoor zij echter geen oorzaak kon vinden. Toen zij ten laatste bemerkte dat zij dezen vreeselijken toestand niet langer kon uithouden, werd zij eensklaps een lichtschijn gewaar. Dat licht werd helderder en nam eindelijk de gedaante aan harer moeder, die zacht naar haar kwam toezweven. Haar gelaat had een blijde, gelukkige uitdrukking en op haar kleed droeg zij bloemen van Jennie's roode geranium. Zij glimlachte tegen Jennie met haar liefsten glimlach, en al nader en nader ko-

mend, sloeg zij de armen om haar hals en fluisterde op liefdevollen toon : »Mijn kind, mijn liefste kind !«

Jennie werd met een schok en een schrik wakker, en schreeuwde het uit van angst, want het was geen droom, dat er armen om haar hals waren, en dat een stem, liefdevol als van een moeder tot haar zeide : »Mijn kind, mijn liefste kind !«

Het was de arme, blinde Mieke, die, toen zij Jennie in haar bed miste, al tastend haar weg had gezocht naar de kamer waar zij was. Haar fijn gehoor ontdekte weldra dat het kind sliep, en toen zij haar aanraakte, voelde zij dat ze zoo koud was als een steen. Zij had in een opwelling van groot medelijden de armen om haar heengeslagen, en hierdoor Jennie doen ontwaken en haar droom verstoord.

»Ga mee naar mijn kamer, arm kind, ga met mij mee ! Morgen kun je mij wel alles vertellen, wat er gebeurd is.«

»Het is al morgen, Mieke-lief,« zeide Jennie met een zucht ; »de dag is al aangebroken !« En, als iemand die droomt, met haar hand in die van de trouwe Mieke, legde zij zich op de nederige legerstede der weduwe, terwijl het grijze morgenlicht het venster binnenkwam.

HOOFDSTUK V.

De geraniums van Hein Freeman.

Reeds meer dan eens is melding gemaakt van zekeren Hein Freeman, en daar hij een voornamelijke rol speelt in dit kleine verhaal, wordt het tijd, dat wij hem aan den lezer voorstellen. Wij willen u in zijn woning brengen op denzelfden Zaterdagavond, die zoo smartvol was voor de arme Jennie. Het huisje, waarin hij woonde, was maar heel nederig, doch daar Hein heel handig was, had hij er zelf allerlei verbeteringen in aangebracht en onderhield hij het zoo netjes, dat zijn huisbaas, die wel altijd van alles beloofde, maar nooit iets deed, hem niet gaarne zou hebben zien verhuizen. De grootste aantrekkelijkheid van het huisje was in Hein's oogen het lapje grond, dat er bij behoorde, en hoewel het maar weinige meters in het vierkant was, stelde hij het op den hoogsten prijs. Het zag er nu zoo fraai en vroolijk uit door allerlei bloemen, die op keurig onderhouden perkjes stonden, dat het een lust was om er naar te kijken. In het midden van het tuintje, op een afzonderlijk perk, stond een reusachtige geranium, van dezelfde soort als in Jennie's kamer bloeide. Hoe dat zoo kwam, zullen we Hein bij gelegenheid eens zelf laten vertellen. In de huiskamer, die uitzag op het tuintje, was Hein's vrouw bezig een smakelijk avondmaal gereed te zetten, en zij besteedde er nog meer zorg aan dan gewoonlijk, omdat ze de wijkzuster had uitgenoodigd er deel aan te

nemen. De tafel zag er heel aanlokkelijk uit met een groot, versch brood, radijsjes, en een schaaltje worst; het opgewekte gezicht van vrouw Freeman glom van de hitte en den ijver, waarmede zij dit alles in orde had gemaakt. Haar drie kinderen waren gewasschen en opgeknappt, en de kleine schepseltjes hadden iets Zondagachtigs over zich, terwijl zij zuster Peters bedelden om een verhaaltje; want «vader» was laat van avond, en daar er met eten niet begonnen mocht worden eer hij thuis was, hadden zij iets noodig, om hun aandacht af te leiden van al de heerlijkheden op de tafel.

Een blik in de huiskamer bewees zelfs den meest oppervlakkigen beschouwer, dat vrouw Freeman even veel plezier had in haar huis als Hein in zijn tuin. Aan de muren hingen platen, en boven den schoorsteenmantel bekleedde een oude viool een eereplaats. De meubels waren gezellig geschikt, en een paar van Jennie's fraaiste sneeuwballen hingen aan de lamp. Er lag geen karpert op den grond, want dat vond vrouw Freeman des zomers overbodig, maar op den geverfden vloer was geen vlekje te zien. Vrouw Freeman had al eens een paar keer bezorgd naar de deur gekeken of haar man nog niet kwam, want hij deed altijd wat hij kon om 's Zaterdags zoo vroeg mogelijk thuis te zijn. Haar bezorgdheid behoefde echter slechts kort te duren, want even later lieten de kinderen een vreugdekreet hooren en trad Hein binnen.

»'t Is mijn schuld niet, dat ik wat laat ben, Marie,« zeide hij opgewekt tot zijne vrouw; »de baas was wat over zijn tijd met betalen. Blij u te zien, zuster, maakt u het goed?« vroeg hij, terwijl hij haar de

hand schudde. »Maar kom, ik ga mij eerst wat opknappen,« en nadat hij de kinderen had neergezet, die tegen hem waren opgeklauterd, verdween hij in het aangrenzend keukentje, waar men hem weldra hoorde plassen. Al heel gauw kwam Hein opgefrischt terug en toen werd alle eer aan de smakelijke gerechten op tafel bewezen.

Gedurende het avondeten vertelde zuster Peters van allerlei, dat zij in de wijk bij haar werk had ontmoet. Zij kwam dagelijks met de treurigste toestanden in aanraking. Heden had zij een jonge moeder gezien, die op een hoop vuile lompen lag, met een dood kindje in haar armen, terwijl haar dronken echtgenoot als een krankzinnige te keer ging, omdat hij geen geld had voor jenever. Zij had gezien hoe het armzalig bed van een stervende onder hem werd weggehaald, omdat de huur niet was betaald; zij had kinderen gezien van allerlei leeftijd, die wegteerden door gebrek. En bijna overal was de drank de oorzaak der ellende. »Maar van al de straten en stegen waar ik kom,« zoo besloot zij, »is de Nauwe Steeg wel de meest verdorven en treurigste. Zoover ik weet, wonen er slechts twee fatsoenlijke menschen in; de eene is een blinde weduwe, de andere een jong meisje.«

»O,« zeide Hein, »ik weet, wie u bedoelt; Mieke is een oude kennis van me; ik koop dikwijls de een of andere kleinigheid van haar; en wat dat meisje betreft, die sneeuwballen heeft zij gemaakt,« zeide hij, met een handbeweging naar de lamp.

»Nu, ik heb al gedacht, dat die roode geranium voor Jennie's raam familie was van die van jou,« zeide zuster Peters glimlachend.

»Ja,« zeide Hein, »toen Mieke me vertelde, welk een lief, geduldig kind Jennie was, en hoeveel haar moeder van bloemen hield, dacht ik dat het haar misschien een beetje zou opbeuren zelf een plant te hebben. De treurige geschiedenissen, die u ons van avond verteld hebt, zuster,« ging Hein voort, »herinneren mij maar al te duidelijk wat wij zelf eens waren, toen ook wij woonden in een buurt als de Nauwe Steeg, eer Marie het in haar hoofd kreeg op zekeren avond een plant mee naar huis te brengen, die groote geranium, die u daar midden in den tuin afzonderlijk op een perk ziet staan. Als u wat mee in den tuin wilt gaan wandelen, zal ik er u alles van vertellen.«

Met vader in den tuin te wandelen was altijd een heerlijkheid voor de kinderen, en zij juichten het voorstel luidruchtig toe. Het tuintje leek kleiner dan ooit toen de geheele familie er in verscheen; maar zuster Peters dacht wat een aardig gezicht het was, toen die groote, ruwe werkman, omringd door vrouw en kinderen, van perk tot perk liep, en hier wat onkruid wiede en daar een bloem opbond met bijna vrouwelijke teederheid.

»Hier is een pot reseda voor u, zuster; wie durft nog te beweren, dat die niet groeien wil in een Londensch tuintje? Kijk u eens naar de goudbloemen! Die fuchsia zal ik voor u aan 't wijklokaal bezorgen! Nu, wat zegt u van mijn vergeet-mij-nieten? en van deze —«

»Hein, Hein,« riep zijn vrouw uit, »zuster Peters zal je nog uitlachen.«

»Maar hier,« ging Hein onverstoorbaar voort, »is de stichtster van den tuin; dit is grootmoeder,« zeide

hij lachend, terwijl hij bij de groote geranium bleef stilstaan. »Nu, zuster, als ik mijn hoed op had, zou ik hem afnemen, als ik over die bloem begin te spreken. Want weet u, ik was eenmaal een wreede man en vader. Ja, dat was ik, Marie, en de zuster zal niet begrijpen waarom ik op deze wijze spreek, als ze dat niet weet. Ik had de gewoonte om mijn verdiensten aan drank te verdoen, en mijn vrouw en kinderen zagen 's avonds mijn thuiskomst met angst tegemoet. Wij woonden in een ellendig hol, en ik gaf er niet om of ik daar woonde of ergens anders. Maar op zekeren dag had mijn vrouw een verkwisvende bui, en kocht ze deze geranium.«

Hein begon te lachen bij de herinnering aan deze verkwisting.

»Nu, het was een goede dag, toen zij dat deed. »Je schijnt te denken dat het geld mij op den rug groeit,« zeide ik. »Ach! Hein,« antwoordde ze, »de bloem kost niets aan onderhoud, en het doet mij zoo aan vroegere dagen denken, om weer eens een bloem te zien.« Welnu, de bloem mocht blijven, en wat zij voor ons deed, kan ik bijna niet onder woorden brengen. Ik herinner mij, dat het eerste wat zij deed, was, dat ze ons het venster liet schoonmaken!« riep Hein luid lachend uit, alsof van alle gebeurtenissen dit de grappigste was, die had kunnen voorvallen. »Ja, we maakten waarlijk de vensterruiten schoon, opdat de bloem wat licht zou hebben. En toen het venster schoon was, begonnen we langzamerhand ook de rest een beurtje te geven, en het eene ding na het andere werd gekocht om de bloem gezelschap te houden; en ik liep niet meer naar de kroeg en werd eindelijk zelfs geheelonthouder, en de aan-

leiding tot dit alles was die bloem; toen begon ik weer naar de kerk te gaan en den Zondag te vieren, en dat alles door die bloem. Vele, vele zijn de keeren, dat zij mij geduld, verdraagzaamheid en hoop heeft gepredikt, en er mij aan herinnerd heeft, dat God, die haar had geschapen en in 't leven hield, mij even nabij was als haar. Na verloop van tijd waren we in staat het ellendige verblijf, waarin wij destijds woonden, te ruilen tegen een betere woning en eindelijk zijn wij hier beland. De bloem is nu oud geworden,« zeide Hein vol teederheid, »en ik noem haar grootmoeder. Menigmaal heb ik een prijs voor haar gehad op de bloemententoonstelling, die ieder jaar in het wijklokaal wordt gehouden, zooals u weet, en menige mooie plant heb ik van haar stekjes opgekweekt.«

»En is Jennie's geranium dus een afstammeling van grootmoeder?« vroeg zuster Peters, die met groote belangstelling naar Hein had geluisterd.

»Zeker,« antwoordde Hein glimlachend, »zij is een van grootmoeders kinderen, en ik hoop, dat zij tot evenveel zegen moge zijn. Als ik eens een raad mocht geven aan iederen werkmán, die geen fatsoenlijk dak boven zijn hoofd heeft, dan zou ik hem zeggen: houd bloemen en word geheelonthouder.«

De zon zonk nu neder in het westen, doch zond nog een paar laatste stralen om een gouden gloed te werpen over het nederige stadstuinje. Het was nu tijd voor de twee jongste kinderen om naar bed te gaan, maar de oudste mocht nog wat opblijven, terwijl vader gezangen speelde op de oude viool. Om de waarheid te zeggen, speelde Hein niet bijzonder fraai, maar zooals hij zeide: »ik doe het

zoo graag en de kinderen luisteren even goed, als zij zouden doen, wanneer het mooier was.«

Eer het geheel donker was geworden stelde zuster Peters nog voor om samen een hoofdstuk te lezen. Waar zuster Peters ook kwam, bij het einde van ieder bezoek haalde zij haar zakbijbel te voorschijn om wat voor te lezen, al waren het ook dikwijls maar een paar verzen. In vele gevallen was het gelezene geweest als brood, geworpen op het water, dat na vele dagen werd teruggevonden. Toen zij met heldere, kalme stem het hoofdstuk ten einde had gelezen, zeide Hein heel eenvoudig: »Laat ons bidden,« en te zamen knielden zij neder voor den troon der genade, terwijl de werkmán God dankte voor al de zegeningen in de afgelopen week ondervonden, en een zegen afsmeekte voor den naderenden Zondag. Zoo bracht Hein zijn Zaterdagavond door.

»Zuster,« zeide hij, toen deze op het punt stond heen te gaan, »wanneer gaat u weer eens naar de Nauwe Steeg?«

»Morgenmiddag,« was het antwoord.

»Als u er niets tegen hebt, zou ik graag met u meegaan,« antwoordde Hein.

HOOFDSTUK VI.

Een lange Zondag.

Hoe helder en blauw de hemel ook wezen mocht, in de Nauwe Steeg was de Zondag altijd de verve-

lendste dag van de zeven. De stralen der zon, die elders met blijdschap werden begroet, maakten de atmosfeer in de Nauwe Steeg slechts ongezonder en benauwder. De weg was half versperd door kruiwagens, handkarren, visch- en groentemanden, en overal lagen hoopen asch en afval van allerlei aard. Hoe het mogelijk is, dat in een christelijk land het bestaan van zulke stegen wordt geduld, is een raadsel. Dat de menschen in zulk een omgeving slecht worden en allen eerbied voor zichzelf verliezen, is dan ook waarlijk geen wonder.

Het behoeft ternauwernood gezegd, dat de bewoners der Nauwe Steeg nimmer ter kerk gingen; dat was iets waar zelfs niet aan werd gedacht. Zij, die den Zondagmorgen niet in hun bed van lompen doorbrachten om hun roes uit te slapen, stonden tegen de deurposten of vensterkozijnen geleund en rookten goedkoope tabak, terwijl zij hunkerden naar het uur, waarop de kroegen weder open zouden gaan. De opgeschoten jongens en meisjes stonden aan den ingang der steeg of flaneerden in de naburige straten. Nu en dan weerklonken schelle kreten in de steeg, want vechtpartijen tusschen echtgenooten waren vooral op Zondag aan de orde van den dag. Ook de kinderen hadden op dien dag nog meer van hun ouders te lijden dan anders en liepen menig pak slaag op. Den ganschen dag liepen de arme stakkers ongewasschen, onverzorgd in de steeg te twisten en te schreeuwen, terwijl hun ouders vochten en vloekten; en menschen, die op weg naar de kerk waren, wierpen een blik vol afschrik in de Nauwe Steeg en waren maar blijde wanneer zij zoo weinig mogelijk van de ruwe taal te hooren kregen.

De klok van de St. Paulskerk liet acht slagen weerklinken, toen Jennie koortsachtig en onverkwikt uit haar sluimering ontwaakte. Met het ontwaken kwam te gelijker tijd de droeve herinnering aan de gebeurtenissen van den vorigen avond, en zij loosde een diepen zucht. Mieke was al een poosje op; zij had de armoedige ontbijttafel gedekt, en zat nu in haar stoel met haar schoone, witte muts op, die Jennie altijd voor haar waschte en streek, en haar Zondagsche japon aan. Haar bijbel lag geopend voor haar, en haar vingers gleden over de verhoogde letters, en haar hart werd verkwikt door de vertroosting van het Goddelijk Woord. Zij zag er uit als de verpersoonlijking van een kalmen, tevreden, vertrouwend ouderdom, en het was onuitsprekelijk aandoenlijk in een buurt als de Nauwe Steeg, zulk een vrome, oude ziel te zien.

«Zoo, Jennie,» zeide zij, daar haar scherp oor dadelijk haar zucht opving, »ik wou je niet wakker maken, hoewel het al acht uur geslagen is, maar sta nu op en kom ontbijten.»

»O Mieke, wat ben je goed voor me, wat zou ik zonder jou beginnen?»

«Neen, dat moet ik zeggen, want wat zou ik zonder jou beginnen? Jij houdt mijn kamer schoon, want ik weet, dat je dat doet, hoewel ik niet zien kan; je houdt boek voor mij; je —»

»O, Mieke, ga niet voort. Sinds moeders dood ben jij altijd als een moeder voor mij geweest; je hebt mij geleerd bloemen te maken, waarmede ik wat geld verdienen kan, en bovendien verkoop je ze voor me, je doet alles voor me. Ik moest eigenlijk niet van jouw ontbijt eten, want je weet hoe al mijn geld giste-

renavond is heengegaan ; en wat zullen we morgen beginnen ?«

»Kom, Jennie ! Jennie !« zeide de weduwe op be-
moedigenden toon, »heb ik je niet dikwijls gezegd,
dat je je niet bekommeren moet over de zorgen van
den komenden dag ? Verlaat je er op, morgen zul je
kracht hebben om den last van dien dag te dragen,
wat die ook wezen moge. Ik heb daar gedurende een
lang leven de waarheid van ondervonden. De zorgen
waren altijd grooter wanneer ik er over dacht, dan
wanneer ik ze werkelijk had te dragen.«

»Ik zou wel eens willen weten, hoe die arme vader
zich van morgen gevoelt,« zeide Jennie bekommerd,
toen ze, na een poosje, aan de tafel zat, en een kopje
thee dronk.

»Niet half zoo slecht als hij zich voelen moest, en
als ik graag zou hebben, dat hij zich voelde,« ant-
woordde de weduwe. »Kom, kom, kind,« ging ze op
meer bedaarden toon voort, »ik weet, dat je schreit,
maar ik bedoel niets slechts ; maar het kan mij zoo
boos maken als ik zie hoe flinke mannen zich weg-
gooien ; hij verdient het niet een kind te hebben.«

»O, Mieke, en hij was zoo goed,« zeide Jennie met
een snik. »Hij was zoo anders, toen wij buiten woon-
den, en eer hij aan den drank was.«

»Ja, lieveling, het is heel treurig ; maar ik weet
dat je met alles wat je bezwaart gaat tot Eén die je
helpen kan. Je moet er Jezus alles van vertellen.«

»Dat doe ik, dat doe ik,« zeide Jennie met vuur.

»En ik doe het ook ; ik bid voortdurend, dat het
hart van je vader veranderd moge worden, en dat
hij tot zichzelf moge komen. Onze hemelsche Vader
heeft middelen en wegen, waar wij niets van weten

en waardoor en waarlangs Hij bereiken kan, wat voor ons onmogelijk is.«

»Wat kan ik meer doen, dan ik doe? vraag ik mij dikwijls af,« zeide Jennie, op wanhopigen toon. »Natuurlijk zou, als ik ouder was, mijn voorbeeld om niet te drinken van eenig nut kunnen zijn. Maar wat geeft een man er om, wat een kind als ik doet?«

»Nu, Jennie, je doet twee goede dingen; ten eerste geef je een goed voorbeeld, en ten tweede vraag je aan God het te willen zegenen — verder moet je het overlaten. Maar kom, kind, laten we het ontbijt opruimen, en ons hoofdstuk gaan lezen.«

Het was een heerlijk schouwspel, waarop Gods engelen met welbehagen nederzagen — die blinde weduwe en dat moederlooze kind samen geknield in die sombere achterkamer, smeekend in het gebed, terwijl zij voelden, dat God haar nabij was.

Toen het tijd was, bracht Jennie Mieke naar een naburige kerk; wat haarzelf betrof, zij voelde, dat het vandaag geen Zondag voor haar kon zijn. Met een bezwaard hart richtte zij haar schreden naar het politiebureau om te hooren hoe haar vader het maakte. Op weg er heen kwam zij vele goed-gekleede kinderen tegen, die met vroolijke gezichten aan de zijde hunner ouders voortliepen naar Gods huis. De kerkklokken luidden, de gemeente maakte zich op om den gewijden dag in het heiligdom te vieren, en het kind vergeleek vol bitterheid haar lot met dat van hen, die opgingen naar het bedehuis. Bij den politiepost aangekomen, vertelde zij aan een agent, die aan de deur stond, wat zij kwam doen. Haar ingevallen gezichtje, haar mager figuurtje en havelooze kleeren zeiden duidelijk: »Ik ben een kind van een dronk-

aard,« en de agent zag haar vol medelijden aan.

»Kom maar binnen,« zeide hij vriendelijk.

»Ik wou vader zien, mijnheer,« zeide zij eenvoudig, alsof iedereen daar hem kende, en alsof hij de eenige daar was.

»Hoe heet hij?«

»Jan Sandford, mijnheer. Hij werd hier van nacht bewusteloos binnengedragen, en ik wou zoo heel graag weten hoe het met hem is. O, wat is dat,« riep Jennie, opschrikkend, uit. Op dit oogenblik weerklonk namelijk van beneden een vreeselijk rumoer door het bureau, dat bestond uit schreeuwen en razen en stompen op de deuren; het was alsof daar in de diepte kwade geesten waren opgesloten, die worstelden om vrij te komen.

«Dat is onze Zondagsmuziek, beste kind,« zeide de agent; »we noemen dat ons morgen-gezang. 't Is wel een beetje van anderen aard, dan wat je in de kerk hoort, is 't niet!« En daar het leven nog voortduurde, en hij zag hoe bleek en verschrikt het kind er uitzag, voegde hij er aan toe: »Je hoeft niet bang te zijn, hoor; ze kunnen er niet uitkomen; het zijn de gevangen in de cellen.«

»En is vader —« doch ze kon haar zin niet voltooien, maar barstte in snikken uit.

»Kom, kom, trek het je niet zoo erg aan, beste meid. En als je je eens door mij wilt laten raden, dan ga je naar huis en rust vandaag eens goed uit. Je vader is niet erger dan de anderen. Zij komen vanzelf wel tot bedaren, en je vader zal ook wel weer spoedig thuiskomen.«

»Maar kan ik hem niet zien?«

»Als je er op staat, wel; maar ik raad het je af; het zal hem kwaad en jou geen goed doen.«

Jennie overdacht de zaak even. Toen zeide ze op treurigen toon: »Ik geloof dat u gelijk hebt; 't is beter, dat ik hem niet zie,« en nadat de goedgehartige agent haar de hand had geschud, ging zij naar huis met groote droefheid in het hart.

Geduld, arme, kleine Jennie! het zal een lange Zondag zijn, een lange, treurige Zondag, maar zeker de merkwaardigste, dien je ooit in je korte leven hebt beleefd. Ga naar huis, en laat de bloeiende geranium een straal van hoop in je eenzaam hartje brengen; een straal, die een belofte in zich hebben zal, zij die dan ook zwak en weifelend als het licht der sterren.

HOOFDSTUK VII.

Hein Freeman in de Nauwe Steeg.

In den namiddag verscheen zuster Peters in de Nauwe Steeg, vergezeld door Hein Freeman, die gekleed was in zijn beste Zondagsche pak en een bloem uit zijn geliefden tuin in zijn knoopsgat droeg. Terwijl hij met een treurig gezicht de steeg inwandelde — want de omgeving was nog veel droeviger dan hij zich had voorgesteld — keek meer dan een van hen, die zich voor de geopende vensters of deuren bevonden hem na, alsof hij tot een andere wereld behoorde, en benijdden hem half zijn opgewekt en gezond gelaat. Hein zeide niets, maar knikte hier en daar tegen den een of ander, die hem bijzonder

brutaal aanstaarde. Eindelijk hield zuster Peters stil voor het huis van Jan Sandford, en even later zaten zij in het armoedig vertrek en luisterden naar het droevig verhaal, dat Jennie hun deed. Terwijl zij vertelde, keek Hein vol teederheid naar haar, zooals hij keek naar de bloemen in zijn tuin thuis. Zelfs te midden harer droefheid vergat Jennie niet hem vele malen hartelijk te danken voor de geranium, en trachtte zij hem te vertellen welk een groote vreugde de bloem voor haar was geweest in dagen van duisternis.

»Dat wil ik graag gelooven,« zeide Hein, »ik heb nog nooit gehoord, dat grootmoeder ergens kwam, zuster, zonder eenig goed te doen; en als die bloem van jou, Jennie, geen prijs krijgt op de tentoonstelling, die we over drie weken in het wijklokaal hebben, dan is mijn naam geen Hein Freeman. Maar ik ben van middag niet in de stemming om veel over bloemen te spreken, hoewel ik niet kan nalaten te zeggen,« zeide Hein met volle overtuiging, »dat als er een bloem stond voor elk venster in deze afschuwelijke steeg, het beslist eenig goed zou uitwerken.«

»Is de Nauwe Steeg erger dan waar jij vroeger woonde?« vroeg zuster Peters.

»Veel erger,« zeide Hein, terwijl hij diep zuchtte. »Ik weet niet hoe jullie er over denkt, zuster, en Mieke en Jennie, maar ik heb een gevoel alsof ik stikken ga,« zeide Hein eensklaps, als kreeg hij een ingeving, »ik ga naar buiten en ga zingen, ja, dat moet ik doen.« Zijn toehoordsters zagen hem vol verbazing aan. »Maar wacht eens,« zeide hij, want hij was opgesprongen om zijn voornemen ten uitvoer te brengen, »laten we eerst samen bidden.« »Waar twee

of drie vergaderen in Mijnen naam,« voegde hij er eerbiedig aan toe, »jullie kent de belofte, en de Nauwe Steeg is de juiste plaats om de belofte af te smeeken, en op haar vervulling te vertrouwen.«

Even later was de Nauwe Steeg getuige van een vreemd schouwspel, want nadat Hein met de twee vrouwen voor de ongelukkige bewoners der steeg de vurigste smeekbeden had opgezonden, ging hij naar buiten en met ontbloot hoofd begon hij zoo luid hij kon te zingen :

»Kom tot uw Heiland, toef langer niet,
 Kom nu tot Hem, die redding u biedt,
 Die ook voor u den Hemel verliet,
 Hoor naar Zijn roepstem »kom !«
 Heerlijk, heerlijk klinkt de vreugdetoon
 Van de zaal'gen juichend bij Gods Zoon;
 Als zij vergad'ren rondom den troon,
 Daar, waar de eng'len staan.

Hein had een heldere, welluidende stem, en zijn zingen trok weldra de aandacht. Er kwamen hoofden uit de vensters, slordige vrouwen en ongewasschen mannen kwamen aan de deuren, en een kring van kleine kinderen schaarde zich verbaasd om hem heen. Hein ging voort met zingen alsof hij het eenvoudig voor zijn eigen genoegen deed. Met gesloten oogen en gevouwen handen zong hij met grooten aandrang het lied ten einde. En toen, alsof er niemand in de steeg was dan zijn hemelsche Vader, zond hij een vurig gebed tot God op om het behoud van allen, die hem hooren mochten. Daarop, met den rug geleund tegen Jan Sandford's huis, begon hij te spreken met

de merschen aan de deuren en de vensters. Hij vertelde hun op een eenvoudige, aandoenlijke wijze zijn eigen geschiedenis ; welk een dronkaard hij was geweest, welk een ellendig leven hij zijn vrouw en kinderen had bereid, wat de geheelonthouding voor hem had gedaan. Hein had een flinke stem, en daar hij in allen eenvoud en volkomen oprechtheid sprak, kwamen de woorden als vanzelf. Zuster Peters was verbaasd over de aandacht, die men hem schonk, en over den indruk, dien zijn woorden maakten.

»Jij kunt het, kameraad,« zeide een ruwe werkmán, terwijl hij zijn pijp uit zijn mond nam, »jij schijnt me er een van de ware soort ; kom, sla eens om,« zeide hij, terwijl hij Hein een glas jenever toereikte.

»Neen, neen, vriend, ik dank je,« zeide Hein vriendelijk ; »nooit zal meer een druppel van dat vergif over mijn lippen komen ;« en toen ging hij nogmaals voort met hen te smeeken, den drank toch te laten staan, en lichaam en ziel niet te verderven.

»Nou, nou ; even goede vrienden,« zeide de werkmán. »Wat je gezegd hebt, is heel goed, dat is niet tegen te spreken, en we willen nog wel eens naar je luisteren, baas, als je nog weer eens bij ons wilt komen praten.«

Een paar knikten met hun hoofd, als teeken van bijval met deze woorden, en Hein, met een dankbaar hart, beloofde gaarne nog eens terug te zullen komen. En nogmaals Jennie's woning binnengaande, zeide hij, terwijl de tranen hem in de oogen stonden : »O, laten we nog eens bidden voor deze arme schapen zonder herder.«

Niettegenstaande haar verdriet over haar vader, kon Jennie niet nalaten te bekennen, dat ze in geen jaren zulk een gelukkigen middag had doorgebracht. »Het is alsof u mij weer nieuwen levensmoed en nieuwe hoop hebt gegeven,« zeide zij tot Hein.

»Ik zal je eens wat zeggen,« zeide de werkmán, terwijl hij haar kleine hand in zijn groote nam, »als deze kleine bloem van jou kan leven op een plaats als deze, is dat geen teeken, dat God hier is? Dat is wat de bloemen tot mij zeggen op elke plaats, hoe ellendig zij ook wezen moge, Jennie.«

»Ik geloof stellig dat er in deze steeg door zulk preeken als jij daar zoeven hebt gedaan veel kan uitgewerkt worden, en als je wilt —«

»Preeken!« herhaalde Hein verbaasd, »ik heb van mijn leven zoo iets niet gedaan, ik zou het ook nooit kunnen; maar als God mij helpt, zal ik zoo dikwijls ik kan hier komen om wat met die arme menschen te praten.«

Zuster Peters dacht dat zulk praten als Hein dien middag had gedaan, het beste soort van preeken was, en het was met nieuwe hoop in het hart, dat zij haar werk in de Nauwe Steeg overdacht, nu Hein haar zijn hulp had beloofd.

Houd goeden moed, Jennie, mijn kind,« zeide Hein, terwijl hij haar de hand tot afscheid drukte.

»Ik ga nu je vader nog even opzoeken.«

Jennie sprong bijna op van plezier, toen Hein dit zeide, en vroeg of zij mee mocht.

»Neen, mijn kind,« zeide hij; »ik heb hem een en ander onder vier oogen te zeggen.« En zoo vertrok hij dus, terwijl Jennie achterbleef, doch hem met haar gebeden vergezelde.

Een onderhoud met Jan Sandford werd Hein toegestaan. Hij vond hem uitgeput in een hoek van zijn cel liggen, nu de aanval van woestheid voorbij was. De dronkaard richtte zijn met bloed beloopten oogen op zijn bezoeker, door wiens belangstelling hij waarlijk een weinig getroffen was. Van al zijn drinkmakers had den ganschen dag niemand naar hem omgekeken; het liet hen volkomen koud of hij dood was of leefde. En hier kwam nu iemand, die hem volkomen vreemd was, om woorden van vriendelijkheid en medegevoel tot hem te spreken! Hij was zeer laag gezonken, maar wat er nog van gevoel in zijn hart was overgebleven, ontwaakte bij de gedachte aan Hein's goedheid.

»Ik kan mij best voorstellen hoe je je den geheelen dag hebt gevoeld, Sandford,« zeide Hein, »ik heb zelf eens een aanval van dronkemanswaanzen gehad, en ik vind dat ieder, die dat heeft gehad eenigszins weet, wat de hel is.«

»Het is de hel,« kermde de dronkaard.

»Ja, jij hebt evenals de rijke man in de gelijkenis, gesmacht onder een vreeselijken dorst. Jij hebt den dorst gehad, maar niet de middelen om hem te lessen.«

»Steek niet den gek met mij,« zeide Sandford, »het is zonder dat moeilijk genoeg te dragen.«

»Den gek met je steken, jou arme man, neen, neen,« zeide Hein, »dat ligt volstrekt niet in mijn bedoeling. Het feit is dat ik kwam om je te helpen, Sandford, als ik kan. Als ik er op aan kon dat je niet gingt drinken, zou ik dadelijk borg voor je spreken, en je naar huis zenden om de arme Jennie te troosten.«

Als Hein Freeman Jan goed had aangezien, terwijl hij deze woorden sprak, zou hij een flikkering in diens oogen hebben opgemerkt, die hem zou hebben doen aarzelen, om zijn edelmoedig aanbod uit te voeren; maar hij dacht aan Jennie's verlatenheid, en hoe blij zij zou zijn haar vader weer bij zich te hebben, en merkte dus den opgewonden, gretigen blik niet op, waarmede zijn woorden werden ontvangen.

»Ik ben vandaag in de Nauwe Steeg geweest, en ik dacht bij mijzelf hoe oneindig veel goed een paar geheelonthouders in die omgeving zouden kunnen doen. Als je nu belooft dat je van avond zult teekenen, zal ik borg voor je spreken.«

»Ik beloof je dat ik het doen zal,« verzekerde Sandford.

»Nu, goed dan; ik zal de zaak even op het bureau in orde brengen, en dan kom ik later op den dag nog wel eens bij je aan om je te laten teekenen en wat met jou en Jennie te praten.« Hierop nam Hein met een handdruk afscheid en even later werd Sandford ontslagen. Nu zou de lezer gaarne zien, dat Jan onmiddellijk naar huis ging, en Jennie vergeving vroeg voor al het haar aangedane verdriet, en dat hij, zoodra Hein kwam, de belofte teekende. Hoe anders dit alles uitkwam zullen wij in een volgend hoofdstuk vertellen; alleen willen wij er aan toevoegen, dat Hein erge spijt had, dat hij borg voor Jan gesproken had, en de gelofte deed er nooit meer aan te zullen medewerken om een dronkaard op Zondag vrij te krijgen. Doch God laat dikwijls het goede uit het kwade voortkomen.

HOOFDSTUK VIII.

De geranium in gevaar.

Getrouw aan zijn belofte, trad Hein dienzelfden Zondagavond Sandford's woning in de Nauwe Steeg binnen. In plaats van daar Jennie en haar vader aan te treffen, zooals hij verwacht had, vond hij Jennie schreiende, terwijl Mieke haar best deed haar te troosten.

»Heb je je vader niet gezien, Jennie?« vroeg Hein, »ik verwachtte hem hier te zullen vinden.«

»Neen, hij moet nog tot morgen zitten, nietwaar?«

»Ik heb borg voor hem gesproken, en ik zeide hem dat ik van avond hier zou komen.«

»Dan, Mieke,« zeide Jennie op radeloozen toon, »kun je er op aan dat hij het gedaan heeft.«

»Wat gedaan heeft?« vroeg Hein.

»Wel, de geranium van het arme kind is weg,« antwoordde Mieke. »Toen we zoo juist uit de avondkerk kwamen, misten we haar; niemand heeft er nog ooit een vinger naar uitgestoken, hoe slecht en diefachtig ze hier in de steeg anders ook zijn. Ik vrees dat de vader van het kind thuis is geweest, en de bloem heeft weggenomen.«

Hein was ten eerste uit het veld geslagen door hetgeen Mieke hem vertelde. Hij had niet gedacht dat Sandford reeds zoo laag gezonken was, dat hij zijn eigen kind zulk een verdriet kon aandoen. Jennie van haar kant, nu zij wist hoe edelmoedig Hein tegenover haar vader had gehandeld, was bevreemd,

dat Hein thans nimmer meer hun woning zou willen betreden, en dit zou haar ontzaglijk spijten, want zonder dat zij eigenlijk wist waarom, was zij begonnen te hopen, dat zijn invloed op haar vader zou uitwerken wat al haar tranen en geduld en gebeden niet hadden vermocht. Zij begon Hein ernstig te smeeken, hen niet aan hun lot over te laten.

»Lieve kind, 't zou wat moois zijn als ik jullie om zoo iets aan je lot overliet,« zeide hij. »Ik ben niet gewoon veel van arme dronkaards te verwachten; ik beschouw het drinken als een ziekte, en ik beklaag hen, zooals ik zieke of stervende menschen zou beklagen. Ik betreur niet zoozeer het geld, dat ik voor hem heb uitgegeven, als wel het feit, dat hij dadelijk zijn belofte aan mij verbroken heeft. Ik had heel iets anders gehoopt; maar ik had hem eigenlijk stil moeten laten waar hij was; als iemand schuld heeft, ben ik het.«

»O, zeg dat niet,« zeide Jennie, »het was zóó vriendelijk van u; en als moeder kan weten, wat hier gebeurt, zal zij u stellig dankbaar zijn voor uw goedheid jegens ons.«

»Als je eens even naar »de Wijnstok« liep, Hein, en eens keek of hij daar is,« zeide Mieke thans.

»Ja, dat is een goed idee,« antwoordde Hein, »en Jennie, jij gaat met mij mee. Het is gelukkig lang geleden dat ik in een kroeg ben geweest, en ik had mij voorgenomen nooit meer over den drempel van een kroeg te komen; maar« — en hier nam zijn gelaat een strenge, vastberaden uitdrukking aan — »nu zal ik gaan, en als ik zie, dat Spivens een van grootmoeders kinderen voor drank heeft geruild, dan zal ik hem mijn meening eens zeggen.«

Terwijl Hein en Jennie op weg zijn naar »de Wijnstok« willen wij eens even vertellen, wat Sandford inmiddels was wedervaren. Toen hij uit het bureau was ontslagen, was het verlangen naar drank, waaronder hij den ganschen dag had geleden, zóó groot geworden, dat hij als 't ware naar »de Wijnstok« werd heengetrokken. Daar was drank in overvloed! Maar hij had geen geld, en voor de toonbank verschijnen zonder geld, zou, dit wist hij bij ondervinding, nutteloos zijn. Maar juffrouw Spivens hield van bloemen; ze had altijd een paar planten op het buffet staan. Als zij Jennie's geranium zag, zou zij er hem stellig een borrel voor geven. Ver-teerd als hij werd door zijn verlangen naar drank, was hij niet tot nadenken in staat; hij zou iedere misdaad kunnen begaan als hij maar drank kreeg. Hij ging dus naar zijn huis, en kwam er even later weer uitgeslopen met Jennie's geranium in de hand. Het duurde echter eenigen tijd eer hij »de Wijnstok« binnentrad. Zijn gansche lichaam trilde van opwinding; zijn lippen en tong waren verdroogd, zijn oogen waren met bloed belooopen, en toen hij eindelijk voor de toonbank stond, bood hij een deerniswaardig schouwspel aan.

Je wilt toch niet zeggen dat je Jennie's bloem hier brengt!« zeide de werkman, die Hein dien middag een borrel had aangeboden. »Nu, Sandford, dat jij en ik den boel verdrinken, weten we, maar dit is toch wat al te kras. Wat ga je er mee doen? Het is hier toch de tentoonstelling niet, is het wel?« en de man lachte spottend en bitter.

»Ik wou ze voor haar verkoopen,« zeide Sandford op heeschen toon.

»Ja, ja, dat begrijp ik, maar van het geld zal zij geen cent zien.«

»Wat bedoel je?« vroeg de ander op ruwen toon.

»Ik kan niet duidelijker zijn, en je begrijpt me best,« zeide de werkmán; »maar ik zou je liever zelf een borrel geven, dan dat je Jennie's bloem verkoopt.«

»Zoo Sandford, jij weer hier,« zeide juffrouw Spivens vriendelijk, terwijl ze de plooiën van haar fraaie Zondagsche japon glad streek. Ze vermoedde dadelijk naar waarheid, dat de ellendige dronkaard geen geld had en dus de geranium in ruil voor een borrel bij haar bracht.

»Zeg eens, ik denk dat je een borrel wilt hebben voor dat ding daar, is het niet?« zeide zij. »Geef maar op; ik houd veel van bloemen.«

»Ja, vooral van jenever-bloesems,« zeide de werkmán op hoorbaren fluisterton.

Sandford gaf haar de bloem met bevende hand en een doodsbleek gezicht.

»Geef dien man een borrel,« zeide ze tot haar echtgenoot.

»Neen, dat zal hij niet doen!« klonk op dat oogenblik een luide, bevelende stem, en op hetzelfde oogenblik was de bloempot haar door een forschen greep uit de hand gerukt. Hein Freeman hield met de eene hand de geranium stevig tegen zich aan gedrukt, terwijl hij met de andere Jennie's bevende vingers vasthield.

Als de geest van zijn overleden vrouw op het tooneel ware verschenen, zou Sandford niet verschrikter hebben kunnen kijken.

»Bravo! baas,« riep de werkmán opgewonden uit;

»dat noem ik een flinke daad. Wil je nu een borrel? Je kunt er zooveel van mij krijgen als je wilt.«

»Waar is al die drukte over, als ik vragen mag?« kwam thans de kroeghouder tusschenbeide.

»Niets anders dan dat ik deze bloem voor haar rechtmatige eigenares heb teruggenomen; dat is alles wat er gebeurd is.«

»Die bloem behoort mij toe,« zeide juffrouw Spivens op spijtigen, verontwaardigden toon.

»Dan spijt het mij voor u, dat u gestolen goederen in ontvangst neemt, juffrouw,« zeide Hein, »hoewel het bij lange na niet de eerste maal is,« ging hij op treurigen toon voort, »als ik al de eerlijke verdiensten reken, die van deze zijde van de toonbank naar de uwe zijn gegaan.«

»Zeg dat nog eens, als je durft!« zeide de kroeghouder, die van woede bijna niet kon spreken. »Wat bedoel je, zeg! Die bloem hoort aan mijn vrouw; Sandford heeft ze aan haar verkocht.«

»Neen, neen, dat kan ik niet gelooven; zóó slecht zou hij niet zijn, zulk een verdriet zou hij Jennie niet hebben willen aandoen. Hoor eens, Spivens,« ging hij voort met de hem eigen gemoedelijke wel-sprekendheid, »je kunt niet begrijpen wat die bloem voor Jennie is geweest. Zij was de eenige vreugde, die een arm moederloos kind had, gedurende vele droevige dagen; ze sprak tot haar vol teederheid van de dooden en van het betere land, waarheen zij ons voorgingen; zij sprak tot de bloem als zij niemand anders had, tot wie zij spreken kon; zij is opgegroeid onder haar oogen; zij is de hare. Maar waarom spreek ik zulke woorden tot iemand als jij? Ik zou evengoed in een vreemde taal kunnen spreken. Ik

wil je alleen nog dit duidelijk zeggen, dat dit Jennie's geranium is, en dat jij die niet krijgt.«

Een goedkeurend gemompel ging op onder de gasten; zij genoten er van dat Spivens eens op zijn nummer werd gezet.

»Jan Sandford, vriend,« zeide Hein, »nietwaar, je hadt niet heusch plan, Jennie's bloem voor drank te verkoopen?«

De man, die aldus werd aangesproken, verbleekte steeds meer. Hij haalde met moeite adem alsof hij op het punt was te stikken. De kamer scheen met hem in de rondte te draaien, en zijn gelaat drukte doodelijken angst uit. Hij keek eerst Hein en toen zijn dochter wezenloos aan, en in het volgende oogenblik viel hij met een doffen gil bewusteloos tegen Hein aan.

»O! het is zoo duizendmaal beter,« zeide Hein kalm; »het is veel beter, dat hij bewusteloos is, dan dat hij nog een druppel drank naar binnen krijgt. Hier Jennie, kind, neem je bloem en loop naar huis; wees maar niet bang, ik zal je vader zoo straks zelf wel thuis brengen.«

Jennie, bleek van schrik, stond hem aan te kijken, alsof ze hem niet begreep.

»Kom, Jennie,« zeide de werkman vriendelijk, »ik zal jou en de bloem veilig thuisbrengen,« en hierop verliet hij de kroeg met het kind.

»Haal een agent,« zeide de kroeghouder tot den loopjongen.

»Ja, doe dat,« zeide Hein, terwijl hij zijn bewusteloozen last naar de deur zocht te krijgen; »haal er vijftig, het zijn zulke huizen als het jouwe, die het noodig maken, dat er zooveel zijn. Als je me

noodig hebt, ben ik in de buurt; ik breng alleen maar dezen armen man naar de deur, zoodat hij wat lucht kan krijgen. De atmosfeer in dit vergiftig hol is slecht genoeg om honderd menschen te doen stikken.»

De kroeghouder stampte van woede, toen hij zoo op zijn eigen grond werd aangevallen, en wat juffrouw Spivens betrof, zij balde haar vuisten tegen Hein en zou hem gaarne te lijf zijn gegaan.

Toen de agent kwam, wist Spivens eigenlijk niet goed, wat hij tegen hem zeggen moest en ook zijn vrouw wist niet veel anders te vertellen, dan dat Hein haar beleedigd had, waarop de agent antwoordde, dat als hij voor alle beleedigingen geroepen werd, hij wel dagwerk zou hebben.

Er was met geen mogelijkheid een beschuldiging tegen Hein Freeman in te brengen. Sandford had geen borrel gehad en de bloem behoorde nog aan Jennie. Te oordeelen echter naar de uitdrukking van Hein's gezicht was het zeer te betwijfelen of hij een van »grootmoeders kinderen« in Spivens' kroeg zou hebben achtergelaten, zelfs al had Jan Sandford haar tien keer verkocht.

De agent hielp Hein den bewusteloozen man naar huis brengen, en zij legden hem voorzichtig neer op zijn bed van lompen. Nadat Hein aan Jennie had gezegd, dat zij het gezicht van haar vader met water moest besprenkelen en haar had aangeraden goeden moed te houden, verliet hij haar, echter met de belofte spoedig terug te zullen komen. Het duurde dan ook niet lang of hij kwam weerom, vergezeld door Dr. Adams, die algemeen bekend was om zijn groote belangstelling in het lot en het herstel van dronk-

aards. Toen de dokter bij zijn patiënt kwam, was het helaas de oude geschiedenis. Sandford was ontwaakt uit zijn bewusteloosheid en had thans een eeselijken aanval van delirium. Wij willen geen beschrijving geven van dien treurigen, donkeren nacht, den donkersten in de geschiedenis der arme Jennie. Zij zat gedurende die lange, droevige uren haar vader gade te slaan, die op dezelfde plek lag waar haar moeder gestorven was, en telkens hoorde zij hoe hij haar naam riep, alsof ze nog in leven was.

HOOFDSTUK IX.

Geen geld voor de huur.

»Neen, het geeft niets of je al met praatjes bij mij aankomt. Ik ben niet iemand, die zich aan praatjes stoort. Ik ben niet anders dan Challoner's zaakwaarnemer, en als je iets te zeggen hebt, moet je het tegen hemzelf zeggen. Ik vraag om je geld, dat is alles wat ik van je noodig heb. Je bent me nu een maand huur schuldig, en je moet het betalen; als je het niet kunt, moet ik maatregelen nemen, en je er uit zetten.

Deze en dergelijke woorden sprak mijnheer Rens menigmaal uit, als hij des Maandagsmorgens met zijn aanteekenboek in de hand in de Nauwe Steeg van huis tot huis ging. De arme menschen hadden een schrik voor den Maandagsmorgen. Herhaaldelijk gebeurde het, dat, wanneer het een vrouw gelukt was

de wekelijksche huur op zij te leggen, haar woesteling van een man er in slaagde deze des Zondags al vechtende te veroveren; als dan de Maandagmorgen kwam, was de man dronken, de vrouw wanhopig, en de man die de huur ophaalde meedoogenloos. Dan weerklonk de steeg van booze scheldwoorden en verwijten. »Die Challoner kan best eens een week doen zonder zijn huur. Hij moest zich schamen om huur te vragen voor zoo'n hol als dit; kijk eens naar den vloer, die rot heelemaal weg. Laat hem hier komen en er zelf naar vragen, dan kan hij meteen eens zien hoe 't hem hier bevalt.« »Kom, kom, geen praatjes,« antwoordde de zaakwaarnemer; 't is allemaal drukte voor niets; jullie blijft hier toch, waar wou je heen? Ik heb niets anders met jullie noodig, dan dat je me de huur betaalt, en de huur moet ik hebben, of anders zet ik je er uit.«

De zaakwaarnemer van den gehaten Challoner had al geruimen tijd onder allerlei lawaai en gevloek dergelijke gesprekken gevoerd, toen Jennie hem met een van angst kloppend hart haar deur zag naderen. Haar vader lag op zijn hoop lompen, alsof hij was verzonken in dien laatsten slaap, waarop geen ontwaken meer volgt. Wat moest ze tot den heer Rens zeggen? Hoe kon ze hem bewegen om op de huur te wachten?

»Zoo,« zeide de heer Rens binnenkomende, »je weet, waarom ik kom, dus ik hoop dat het geld voor mij klaar ligt. Je bent me meer dan twee weken huur schuldig; maar, hoewel ze me hier in de steeg hard en wreed noemen, wil ik jou toch niet hard behandelen, en als je me twee weken betaalt, kun je blijven; zoo niet, dan spijt het me natuurlijk voor jou,

maar dan moet ik je er uit zetten,« eindigde de heer Rens met zijn lievelingszin.

Jennie barstte in tranen uit, en wees naar haar vader.

»Ja, dat zie ik in de meeste kamers,« zeide de heer Rens, »het is Maandagmorgen zooals je weet, en dan verwacht ik niet de menschen nuchter aan te treffen.«

»Mijn arme vader is heel ziek; heusch, mijnheer, hij is niet dronken,« zeide het kind blozende.

»Dan is hij het zeker geweest, en is dit het gevolg er van. Nu, ik heb geen tijd om praatjes met je te maken; als je geen twee weken kunt betalen, heb je ook geen geld voor drie, dus er uit moet je,« zeide mijnheer Rens met veel nadruk.

Er werd een zachte voetstap in de gang gehoord, en het volgende oogenblik kwam blinde Mieke al tastend naar binnen.

»Goeden morgen, Mieke,« zeide mijnheer Rens, »nu je hier toch bent, kon je mij wel meteen de huur geven.«

»Ik kan ze gelukkig betalen, de Heer zij geprezen,« zeide de weduwe; »hier is ze; Jennie, tel jij het geld maar voor hem uit.«

»Dank je, Mieke; met jou heb ik nooit eenige moeite. Ik wou, dat ze hier in de steeg allemaal waren zooals jij — dan zou ik heel wat gauwer klaar zijn.«

»Mijnheer Rens,« zeide de weduwe met bevende stem, terwijl ze Jennie bij de hand nam, »kunt u dan voor één keer niet eens medelijden hebben met die arme Jennie? Denk u eens in, hoe het haar te moede moet zijn, nu haar vader op sterven ligt. Eenmaal

zullen we allen zoo hulpeloos terneder liggen, als onze ure komt; en dan zal het heerlijk zijn als we aan eenige barmhartige daad kunnen denken, die we mochten bewijzen aan den een of anderen in nood verkeerenden medemensch. Heb medelijden met hen!»

»O, ik heb medelijden genoeg,« zeide de heer Rens, »als de menschen dat maar gelooven wilden. Het is Challoner, weet je, en niet ik die hierin iets te zeggen heeft.«

»Kijk eens hier,« zeide de weduwe, terwijl ze haar bevende hand uitstak, »hier is één week huur voor hen; het is alles wat ik heb; ik zou u graag voor de twee weken betalen, als ik het maar had. Neem de penning der weduwe aan, mijnheer Rens, en laat de arme Jennie met rust.«

»O, Mieke! Mieke!« was alles wat Jennie zeggen kon, toen de goede weduwe op deze wijze voor haar pleitte.

»Nu ben ik van plan eens iets heel dwaas te doen,« zeide mijnheer Rens na eenig zwijgen, »ja, 't is eigenlijk al te dwaas, maar in vrede; jouw geld wil ik niet aannemen, Mieke, en ik zal geen maatregelen nemen om Jennie er uit te zetten, doch op één voorwaarde, en wel, dat je er tegen niemand een woord van rept.«

»God zegene u, mijnheer,« zeide Jennie, uit den grond haars harten.

»Nu, ik hoop, dat het met je vader nog schikken mag en hij zich in alle opzichten beteren zal! Ik moet eens even aan die geranium ruiken als ik mag.«

Jennie hield de bloem voor hem vast, en nadat mijnheer Rens had gezegd, dat het hem deed opleven

om zoo'n bloem te zien en te ruiken in zulk een ellendige steeg, nam hij afscheid, gevolgd door de hartelijke dankbetuigingen van het kind. De weduwe wilde niet toestaan, dat Jennie haar bedankte. Zij zeide, dat zij eenvoudig haar plicht had gedaan, en dat Jennie hetzelfde voor haar zou doen, als de gelegenheid zich voordeed.

»Dat zou ik zeker,« zeide Jennie, terwijl zij Mieke's bleeke wang kuste; »maar ik zal je nooit alles kunnen vergelden, wat je voor mij doet.«

»Nooit is een lange tijd, mijn kind,« zeide de weduwe.

HOOFDSTUK X.

Tot zichzelf komende.

Gedurende verscheidene dagen was het zeer twijfelachtig of Sandford in het leven blijven of sterven zou. Dr. Adams, die door Hein bij hem was gebracht, behandelde hem met de grootste zorg, en sloeg hem gade met de groote belangstelling en het innige medelijden, dat hij voor alle dronkaards gevoelde. Hij was een van die geneesheeren, die onder alle omstandigheden tegen opwekking door middel van alcohol zijn. Hij luisterde met een ongehoovigen glimlach naar alles wat zijn collega's te zeggen hadden over het onontbeerlijke gebruik van geestrijke dranken.

Dr. Adams had al heel gauw uit de gesprekken met Jennie opgemaakt, evenals uit de beschaafde

manieren van het kind, dat Jan Sandford betere dagen had gekend. Met grooten tact sprak hij tot den ongelukkigen dronkaard, toen deze weder eenigszins bijkwam, niet als tot een verdierlijkt schepsel, maar als tot iemand, die vroeger voor betere en hoogere dingen had gevoeld en geleefd. Er was op deze wijze in geen weken en maanden tot Sandford gesproken, ja, eigenlijk nooit, sedert den dood zijner vrouw. Hij was langzamerhand aan zijn toestand gewoon geraakt, en was niet meer in staat tot eenige verstandelijke of geestelijke inspanning. Hij begon er nu over na te denken, wie en wat hij geweest was, eer de drank hem in zijn macht had gekregen. Oude gedachten en gevoelens drongen zich weder aan hem op, en hij schreide van droefheid en schaamte over het ellendig wrak waartoe hij vervallen was.

Dr. Adams liet deze gedachten in hem werken en haar invloed uitoefenen, terwijl hij zijn patiënt met evenveel zorg en teederheid omringde alsof hij behoorde tot hen, die in staat waren hem een groot loon te betalen, of liever nog, alsof hij reeds de woorden van den Meester hoorde: »Degene, die een zondaar van de dwaling zijns wegs bekeert, zal eene ziel van den dood behouden, en zal menigte der zonden bedekken.«

Het was een geluk, dat Jennie in deze moeilijke dagen haar papieren bloemen zoo goed verkocht — er was zooveel navraag naar, dat zij er niet genoeg kon maken. Dag op dag bracht Mieke haar een flinke opbrengst thuis, het gebeurde zelfs meer dan eens, dat de menschen het dubbele gaven, van wat Mieke vroeg. De dokter en Hein beweerden, dat zij er heel blij om waren, maar er niets van begrepen, hoewel

ze in latere dagen sterk verdacht werden er wel degelijk de hand in te hebben gehad. In ieder geval kon Jennie nu het allernoodigste voor haar zieken vader koopen, en toen het weer Maandag was, kon Jennie den heer Rens één week huur overhandigen. Zuster Peters bezocht den zieken man dagelijks, en aan het eind van ieder bezoek zeide ze: »Laten we samen een hoofdstuk lezen.« Hein kwam iederen avond, en hij en de dokter hielden samen gesprekken, die er op berekend waren om den zieken man belangstelling in te boezemen.

»Jennie,« zeide Hein op zekeren avond met een verheugd gelaat, »raad eens wat er gebeurd is? Je herinnert je Jaap Banks wel, die je dien avond met de geranium heeft thuis gebracht?«

O, ja, best! Hij gaat nooit voorbij zonder mij goedendag te zeggen.«

»Nu, ik geloof,« zeide Hein beslist, »dat er betere dagen in aantocht zijn zelfs voor de Nauwe Steeg. Jaap heeft geteekend voor de geheelonthouding, en ik heb hem een van grootmoeders kinderen gegeven,« riep Hein verheugd uit. »Ja,« ging hij voort, »ik geloof, dat God die weinige woorden, die ik op dien Zondag gesproken heb, gezegend heeft; in ieder geval is Jaap gisterenavond met mij meegeloopen, en heeft hij mij na eenige aarzeling meegedeeld, dat hij het besluit had genomen niet meer te drinken. Hij zeide dat hij nooit van zijn leven zou vergeten, hoe hij jou en de bloem had thuisgebracht,« zeide Hein op gedempten toon. »En dus heb ik hem een geranium gegeven; en zoo zijn er dan nu twee van grootmoeders kinderen in de Nauwe Steeg.«

Al dezen tijd — en het was nu negen dagen ge-

leden sinds hij bewusteloos uit »de Wijnstok« was thuisgebracht — had Sandford geen druppel drank geproefd. Dr. Adams had hem uitdrukkelijk gezegd, dat als hij prijs stelde op het behoud van zijn leven, hij zijn bevelen onvoorwaardelijk moest opvolgen. Hij was te zwak en te ziek om zich te verzetten, zelfs al had hij dit willen doen, maar tot groote vreugde zijner dochter was hij heel volgzzaam. Ja, hij werd zelfs gekweld door wroeging als hij dacht aan al het kwaad, dat hij door den drank over zich had gebracht. Al was hij nu ongelukkig geweest in zijn zaken, zoo dacht hij, dan was dit toch geen reden om zich aan den drank over te geven, en hierdoor de laatste dagen van het leven zijner vrouw te verbitteren en zijn eenig kind gebrek te laten lijden. Hij dacht aan den nacht, waarin zijn vrouw was gestorven, en hoe zij was heengegaan in de vaste overtuiging, dat hij een ander man zou worden. Zou zij weten, dat hij zijn belofte niet getrouw was gebleven? Zou zij weten, hoe onvriendelijk hij tegen de arme Jennie was geweest?

Terwijl al deze gedachten zich aan hem opdrongen, bedekte hij zijn gelaat om de tranen te verbergen, die hem langs de wangen stroomden. En toen hij eenmaal zóóver was, kwamen er nog treuriger gedachten, en herinnerde hij zich, hoe hij, door zijn hartstocht voor den drank, God had vergeten. Vroeger had hij zijn Bijbel gelezen, den Sabbat gevierd, het gebed niet verzuimd. Welk een gapende kloof was er tusschen wat hij geweest was en wat hij was! De drank was de oorzaak van dien vreeselijken afgrond; en als hij dacht aan die diepte en duisternis, werd zijn ziel van zwarte wanhoop vervuld.

En gedurende al deze dagen omringde Jennie hem met de teederste zorgen. Zij sprak kalmeerende woorden tot hem als hij onrustig was; zij kwam met haar werk bij zijn bed zitten, en terwijl haar vingers vlijtig bezig waren, vertelde zij hem van allerlei, dat hem, naar zij dacht, belang in zou kunnen boezemen. Menigmaal verhief het kind haar hart in eenvoudig gebed tot God, om te vragen of hij herstellen en zich nooit weder aan den drank overgeven mocht. Ditzelfde gebed was ook in het hart van haren vader. Er was een van die wondervolle veranderingen over hem gekomen, die wij nimmer verklaren, nimmer begrijpen kunnen, al redeneeren wij er ook nog zoo over. Hij was tot zichzelf gekomen, en met vele tranen en groot berouw beweevende hij zijn verleden.

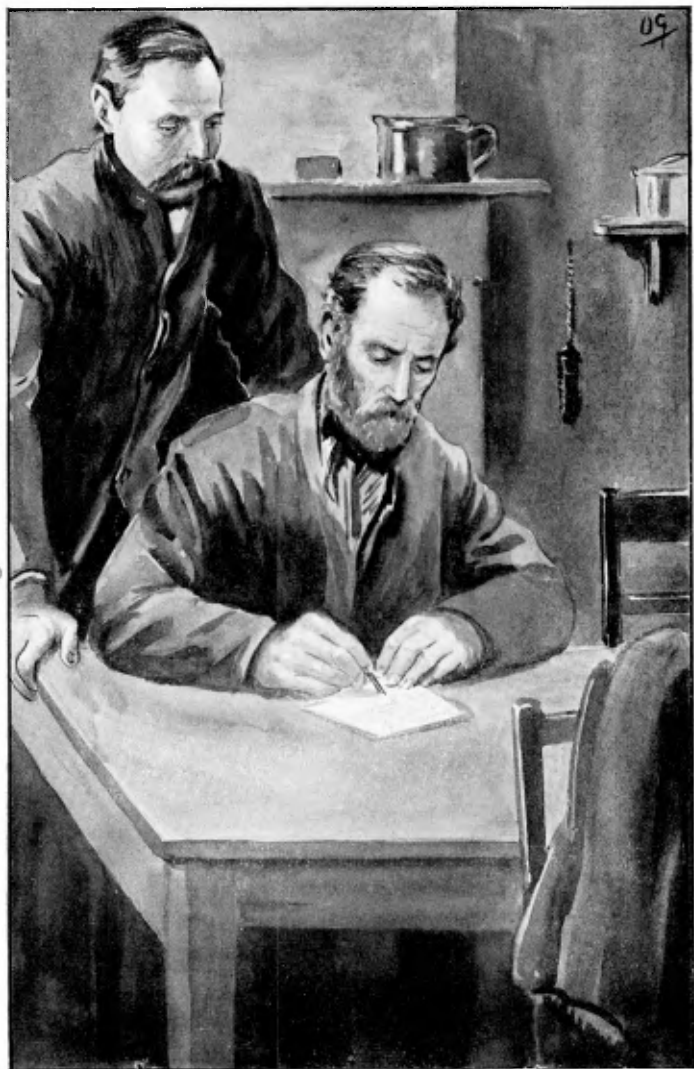
Toen hij onder de zorgvuldige behandeling van Dr. Adams langzamerhand beter werd, begon Jennie op te zien tegen het oogenblik, dat hij weer uit zou mogen gaan en onder de oude kameraads en op de oude plaatsen van verleiding komen zou. Wat zou het zijn als hij weer voor de verleiding bezweek? Zij durfde er niet aan denken, dat hij weer tot zijn oude gewoonten zou kunnen vervallen.

Op zekeren avond — het was voor het eerst, dat Sandford, bleek en vermagerd, een paar uur achter elkaar op zat, kwam Hein binnen, nadat hij eerst in de steeg een korte toespraak had gehouden.

»Ik zal je nooit dankbaar genoeg kunnen zijn voor al je vriendelijkheid jegens mij,« zeide hij tegen Hein; »maar ik hoop in 't vervolg een beter man te worden dan ik nog ooit ben geweest.«

»Dat is goed gezegd, mijn vriend,« antwoordde Hein. »Ik vind het altijd een heerlijk ding als iemand

kamer ging kijken, waar zij bleef, daar het al laat was. »Ik heb aldoor koude rillingen.«

Jennie keek haar aan, en tot haar ontzetting zag ze op haar gelaat die grauwe kleur, die zij zoo dikwijls op de aangezichten der stervenden had gezien.

»O, Mieke, Mieke ! je gaat toch niet ziek worden, hoop ik ?«

»Ik geloof het wel, mijn kind, maar maak je niet ongerust. Ik ben in des Heeren hand, en wat Hij doet is altijd het beste.«

Eer een uur verloopen was, bevond Dr. Adams zich reeds bij Mieke. »Nu dokter,« zeide Mieke met haar bevende stem, die thans nog sterker beefde door de pijn die zij leed, »zeg aan Jennie, dat zij niet schreien moet ; zij is altijd een lief kind voor mij geweest, en ik ben zoo blij, dat ze me nu kan missen.«

»O, ik hoop dat we je nog niet gaan missen,« zeide de dokter opgewekt, maar zijn gezicht stond ernstig.

»Ik geloof,« antwoordde zij met flauwe stem, dat mijn loopbaan geëindigd is, en ik ben niet bang om te sterven ; de Heer is met mij, waarom zou ik dan vreezen ?«

Dr. Adams ging in deze dagen nooit uit, zonder medicijnen bij zich te hebben, en hij had er al wat van aan Mieke gegeven, zoodra hij kwam. Geen medicijnen echter konden haar redden. De gevreesde ziekte spaarde noch de ouden noch de jeugdigen van jaren. Niettegenstaande de dokter alles deed wat hij kon om Mieke in het leven te behouden, bleek het hem weldra, dat zij den aanval niet zou overleven, en hij deelde haar omzichtig zijn meening mede. Zij

hij en anderen alles deden wat zij slechts konden om hen tot teekenen te bewegen.

Een paar weken nadat Sandford had geteekend, gebeurde er iets, dat hem niet alleen in zijn eigen besluit versterkte, maar ook veel bijdroeg om klem bij te zetten aan de woorden, die Freeman tot de bewoners van de steeg richtte.

De cholera bezocht de Nauwe Steeg, en nergens eischte zij zooveel slachtoffers als daar. Gansche gezinnen stierven aan die vreeselijke ziekte en de angst en verschrikking, die in die dagen in de steeg heerschten, gaan alle beschrijving te boven. Het was in dezen ontzettenden tijd, dat er naar Freeman's woorden werd geluisterd als nooit tevoren. Niemand wist in den morgen of hij dien avond nog onder de levenden zijn zou. Hein ging van huis tot huis, en predikte matigheid als het beste voorbehoedmiddel. Sandford deed hetzelfde. In hun doodelijken angst namen velen hun toevlucht tot jenever van den morgen tot den avond, en verkochten hun laatste lomp om het afschuwelijk vergif te verkrijgen, en zij, die zoo handelden, waren onder de eerste slachtoffers.

In zijn groot medelijden met de ongelukkige bewoners der steeg bezocht Dr. Adams de arme menschen zoo lang de ziekte woedde; hij deed alles wat hij kon om ze te helpen en ze door woorden van hoop en bemoediging tot kalmte te brengen. De epidemie was reeds aan het afnemen en de sterftegevallen werden minder talrijk, toen op zekeren morgen de arme blinde Mieke door de ziekte werd aangetast.

«Ik geloof niet dat ik van morgen kan opstaan, Jennie, kind,» zeide ze, toen Jennie eens in haar

HOOFDSTUK XI.

De cholera in de Nauwe Steeg.

Toen Sandford geheel hersteld was, wilde Hein zich verzekeren van zijn hulp bij het werk, dat hij in de Nauwe Steeg begonnen was.

«Hoor eens,» zeide Hein, «ik vind, dat als wij vroeger den duivel hebben gediend, we nu dubbel ijverig moeten zijn in den dienst des Heeren. Zuster Peters doet wat zij kan, maar zij kan niet iederen dag in deze steeg zijn; daarenboven heb ik voor mijzelf de overtuiging, dat wij de menschen eerst van den drank af moeten hebben, eer we ze er toe brengen kunnen om naar het Evangelie te luisteren. Jaap Banks heeft reeds het goede voorbeeld gegeven, en ik geloof, dat een paar geheelonthouders in deze afschuwelijke steeg er een groote verandering in zouden brengen. En wie weet,» zeide Hein met een blijden glimlach, «misschien zien we nog wel eens een bloem voor ieder raam!»

Deze geestdriftvolle verwachting van Freeman werd, helaas, nooit verwezenlijkt; maar toch was het na verloop van eenigen tijd geen ongewoon ding, om hier en daar een bloem te zien bloeien, en altijd in de kamers van hen, die door de bemoeiingen van Freeman of Sandford er toe gebracht waren geheelonthouders te worden. De bekeerde dronkaard wijdde zich vol ijver aan zijn zelf-opgelegde taak om zijn bureu te bewegen hem naar geheelonthouders-vergaderingen te vergezellen, waar

van plan is met Gods hulp zijn leven te beteren.«

«Er is één ding, dat ik dadelijk doen wil,» zeide Sandford, «en wel, dat ik mijn belofte wensch na te komen, die ik je deed, toen je zoo edelmoedig voor mij hebt borg gesproken. Ik wil de onthouders-gelofte teekenen.»

Jennie slaakte een kreet van blijdschap, en Hein Freeman klapte van vreugde in de handen.

Terwijl hij een kaart uit zijn zak haalde, zeide Hein : »Ik heb in de paar laatste jaren menige handteekening ontvangen, maar nooit eene, die ik met zooveel vreugde en dankbaarheid ontvangen zal als de jouwe. Het is het beste wat je doen kunt, en als je even lang geheelonthouder bent geweest als ik, zul je dat ook zeggen ; daar ben ik van overtuigd.

Met een bevende hand teekende Sandford zijn naam op Freeman's kaart vlak onder de wonderlijke krabbels, die de handteekening van Jaap Banks moesten voorstellen.

»Moge God je helpen om je gelofte te houden !» zeide Hein eerbiedig : «en Hij zal je iederen dag meer en meer kracht geven om ze te houden, als je het Hem slechts vraagt.»

Dat was een zeer gelukkige avond in die armelijke woning in de Nauwe Steeg. En eer hij afscheid nam zond Hein nog een vurig gebed ten hemel, om God te danken en Hem te smeeken Jan verder nabij te willen zijn.

HOOFDSTUK XII.

De bloemententoonstelling.

Twaalf maanden waren voorbijgegaan sinds blinde Mieke's dood, en wederom was de dag aangebroken waarop de jaarlijksche bloemententoonstelling werd gehouden in de groote zaal van het wijkgebouw. Keurig geschikt stonden de met zooveel moeite en zorg opgekweekte planten op lange tafels in het met groene slingers versierde lokaal. Het fanfarecorps speelde opgewekte wijzen en een schaar van heeren, dames, predikanten en juryleden liep bewonderend rond. Het meest van allen genoten echter de inzenders zelf, en als zij de uitroepen van waardeering en verbazing hoorden, dat zulke fraaie planten in zulke nauwe, donkere stegen waren opgekweekt, straalden hun aangezichten van voldoening.

Een groepje van gelukkig-uitziende menschen stond voor een bloem, die een etiket had met het opschrift «Jennie's geranium.» De groep bestond uit Hein Freeman en zijn gezin, Jan Sandford en zijn dochter, zuster Peters en Jaap Banks en zijn vrouw. Sandford was in beter doen gekomen sedert wij hem het laatst zagen; hij en zijn dochter waren keurig gekleed, en zij zagen er gezond en gelukkig uit.

Ik wou,« zeide Hein, dat ik mijn viool hier had, want dan zou ik kunnen uitdrukken, wat ik voel. Woorden heb ik niet.

Noch ik, mijn vriend,« zeide Sandford, terwijl hij hem de hand drukte; maar al de vreugde van dezen dag ben ik jou verschuldigd.»

hebben geteekend. en hier en daar zie je een bloem. Ik kan echter niet hopen veel goeds uit te richten in een omgeving als deze; in zulk een broeinest van ziekte en ondeugd is het bijna onmogelijk voor de menschen om goede, reine gedachten te hebben. Ik zou graag morgen aan den dag beginnen met de steeg omver te halen.«

En toch kwam er wel iets op van het goede zaad, zelfs in de Nauwe Steeg, en Jennie en haar bloem droegen hier meer toe bij, dan zij zelve wel wist. Arme moeders, als zij voorbijgingen, bewonderden haar keurig uiterlijk; en als zij een blik in haar kamer wierpen — die niets beter was dan de andere in de steeg, maar zoo schoon gehouden werd als slechts mogelijk was — voelden zij den wensch bij zich opkomen, dat haar eigen kinderen er even goed verzorgd, en dat haar eigen kamer er even schoon mocht uitzien. Af en toe werd ook hier en daar een psalm of gezang aangeheven, en de oude wijzen riepen soms bij de ruwste en slechtste mannen uit de steeg vage herinneringen aan betere dingen wakker. Zoo waar als het is, dat één zondaar veel goeds kan vernietigen, even waar is het, dat één eenvoudig, christelijk leven, plant het waar gij wilt, een grooten, gezegenden invloed kan uitoefenen.

---

hebben. Dit sterfgeval bracht hem den nacht waarin zijn vrouw was gestorven weer levendig voor den geest. Wederom zag hij haar bleeke, lijdende trekken, en herinnerde hij zich den glimlach, waarmede zij in haar laatste oogenblikken Jennie had getroost, bij de gedachte dat haar vader goed voor haar zou zijn. Hij week nooit van zijn besluit af, hoewel het verlangen naar drank van tijd tot tijd terugkeerde : hij overwon het echter steeds door het gevoel van afschuw, dat door de herinnering aan zijn vroeger leven altijd werd opgewekt. Ook zijn gemeenschappelijk werk met Freeman onder de dronkaards in de Nauwe Steeg, hielp hem om aan zijn eigen verlangen naar drank weerstand te bieden. Langzamerhand begon de kamer in de Nauwe Steeg een ander aanzien te verkrijgen. Een fatsoenlijk bed kwam de plaats innemen van den hoop lompen ; een tafel, een paar stoelen en vele andere voorwerpen van huishoudelijken aard werden aangeschaft ; en Jennie's bloem had, zooals Hein het uitdrukte, »gezelschap harer waardig om naar te kijken.«

Inmiddels kwam en ging de tentoonstelling in het wijkgebouw zonder dat Jennie tot de inzenders had behoord. De tentoonstelling was gehouden juist toen de cholera in de steeg heerschte, en na Mieke's dood was het kind niet gestemd voor een feestdag. »Daar-
enboven, ik heb mijn prijs gewonnen,« zeide zij dankbaar tot Hein, »door vader te zien zooals hij is en door te zien hoe andere arme menschen in deze steeg zijn voorbeeld volgen ; ik kan geen beteren prijs verlangen.«

»Ja, ja, kleintje,« antwoordde Hein, »het wordt wel iets beter hier in de buurt ; verscheidene menschen

dacht niet zoozeer aan zichzelf als wel aan Jennie, en hoe eenzaam het kind zich voelen zou, als zij zou zijn heengegaan. Zij deed wat zij kon om het schreiende kind te doen inzien, dat alles wat gebeurde voor haar bestwil was. Zij waren zóólang samen geweest, zij hadden zóóveel van elkander gehouden, dat het Jennie was alsof zij ten tweeden male hare moeder verloor: «Je hebt zooveel om dankbaar voor te zijn, Jennie, bij al je droefheid over mijn heengaan. Ik had weggenomen kunnen worden, eer je vader was bekeerd van de dwaling zijns wegs, en dan zou ik je met groote bekommernis hebben achtergelaten; maar nu ik hem zoo veranderd zie, en ik vertrouwen mag dat de verandering blijvend zijn zal, heb ik niets om over te treuren. Het is beter te gaan naar het Huis met de vele woningen, dan hier te blijven voortleven in blindheid en ouderdom.»

Na verloop van weinige uren was Mieke niet meer tot spreken in staat; ze zonk in een sluimering, waaruit zij niet meer ontwaakte. De laatste woorden die Jennie verstaan kon, waren woorden van liefde voor haar, en van eenvoudig, vast vertrouwen in den Heiland.

«Ja,» zeide Hein, toen hij twee of drie uur na den laatsten strijd in de sterfkamer stond, »zij kan nu zeggen: Ik was blind, nu ben ik ziende.» Zij heeft de wereld overwonnen, en heeft ouderdom, droefheid, en dood voor altijd achter zich gelaten. Zij is aan de andere zijde van alles wat zondig en treurig is. O, welk een overwinning heeft zij behaald op ons arme schepsels!»

De dood van Mieke maakte een grooteren indruk op Sandford, dan men eerst mogelijk geacht zou

«Neen, neen,» antwoordde Hein, «niet aan mij; laten we de eer geven aan Hem, die het alles gewerkt heeft. Toch ben ik dankbaar dat een van grootmoeders kinderen de aanleiding was tot de verandering ten goede in je leven,» voegde hij er met een glimlach bij.

«Maar er is nog een kind van grootmoeder hier,» zeide Jennie.

«Wel, Jaap, heb jij jouw geranium ook ingezonden?» riep Hein uit.

«Ja, dat heb ik gedaan,» zeide Jaap een beetje verlegen.

«Nu, dat vind ik aardig, je moet mij de plant eens wijzen.»

«En er zijn hier nog drie planten uit de Nauwe Steeg, die geen familie van grootmoeder zijn,» zeide zuster Peters glimlachend. «Die moeten jullie ook eens zien.»

Dit was inderdaad het geval, en Hein en zijn gezelschap lieten hun oogen, waarin tranen van dankbaarheid glinsterden, met groote teederheid op die planten uit de Nauwe Steeg rusten. Het was Hein gedurende de laatste twaalf maanden dikwijls gebleken, dat zijn eenvoudige doch ernstige arbeid in de Nauwe Steeg niet tevergeefs was geweest, en deze planten waren er nu het aandoenlijke bewijs van. Het was Hein niet vergund de volle uitwerking van zijn arbeid te zien, want als een man geheelonthouder werd, dan had dit al heel gauw tot gevolg, dat hij van de Nauwe Steeg naar een betere buurt verhuisde, evenals Sandford had gedaan, reeds maanden voor dezen blijden, gelukkigen dag.

Des avonds was er een feestelijke bijeenkomst voor

de inzenders en hun families en had de prijsuitdeeling plaats. De wijkpredikant, die deze taak op zich had genomen, zeide, dat hij er niet aan twijfelde, dat, hoewel de inzenders de prijzen, die zij nu zouden ontvangen, zeker bijzonder zouden waardeeren, de bloemen zelf haar eigen belooning reeds hadden gebracht.

»Ik zie iemand hier,« ging de predikant glimlachend voort, terwijl hij Hein aankeek, »die over dat onderwerp een welsprekende rede zou kunnen houden.«

»O, neen,« merkte Hein op, eenigszins verlegen door al de oogen, die eensklaps op hem werden gevestigd.

Toen de toespraak ten einde was, werden de prijswinnaars een voor een opgeroepen om hun prijzen in ontvangst te nemen en toen er werd afgeroepen »Jennie Sandford« kwam zij naar voren, blozende als haar eigen geranium, terwijl zij haar vader bij de hand hield.

»Als wij alles wisten,« ging de predikant voort, »dan zou het ons blijken dat er aan iedere plant, die hier vandaag tentoongesteld is, een geschiedenis is verbonden, die het waard is bekend te zijn. Wat al vlijt en zorg en geduld waren er noodig, eer al deze planten werden, wat ze thans zijn! Eén geschiedenis echter is mij medegedeeld, en mij is gevraagd haar hier te vertellen, opdat zij anderen tot voorbeeld en zegen zou kunnen strekken, en het is de geschiedenis van »Jennie's geranium.«

Jennie en haar vader werden onmiddellijk het voorwerp van ieders belangstelling.

»Jennie's geranium,« ging de predikant voort,

»bloeië eerst in den tuin van een goeden man. dien ik hier voor mij zie ; van dien tuin ging zij naar een sombere, ellendige kamer in de Nauwe Steeg. Daar werd zij de grootste vreugde van een klein meisje, dat, terwijl zij treurde over den dood eener liefdevolle moeder, ook nog de smart had een dronken vader te hebben. Zonder zich te storen aan de groote liefde, die zijn kind haar geranium toedroeg, nam de vader die bloem op zekeren avond mee naar de kroeg, om haar daar voor drank te verkoopen. De bloem werd gered door den goeden man, van wien Jennie haar ten geschenke had gekregen. Hier is hij,« zeide de predikant, terwijl hij op Hein wees, die dadelijk van alle zijden werd toegejuicht.

»De vader had een ernstige ziekte, waarvan hij opstond als een nieuw mensch ; hij teekende voor de geheelonthouding, en met Gods hulp heeft hij zijne belofte gehouden.«

Wederom weerklonken luide bijvalsbetuigingen.

»Dit is niet alles ; een goed voorbeeld doet goed volgen : meer bloemen begonnen in de Nauwe Steeg te verschijnen. Vele menschen zijn van den drank afgebracht, en Hein Freeman heeft mij verteld, dat hij en Jan Sandford van plan zijn daar te werken tot er een bloem voor ieder raam staat. En nu, mijn kind, geef ik je hier dezen prijs,« zeide de predikant op zeer vriendelijken toon, terwijl hij haar een fraai gebonden Bijbel overhandigde. »Dit boek is geen vreemde voor je, je hebt het sedert lang lief gehad ; we hebben er lang over nagedacht wat we je als prijs geven zouden, maar je geschiedenis kennende, kwamen wij tot het besluit, dat we je niets zouden kunnen geven, dat je liever zou zijn dan dit boek.«

Jennie, hoewel heel verlegen, antwoordde, dat zij geen geschenk had kunnen ontvangen, dat haar liever zou zijn geweest. De predikant schudde toen haar en haar vader de hand, en zij gingen onder de hartelijke toejuichingen der aanwezigen naar hunne plaats terug.

Toen de bewoners der Nauwe Steeg hun prijzen hadden ontvangen, werd er luid om Hein Freeman geroepen. Eerst op herhaald aandringen kwam hij op het platform en zeide: »Ik ben niet gewend om te spreken op een bijeenkomst als deze, dat gaat mij beter af in de Nauwe Steeg. Ik ben echter blij, dat Jennie een prijs heeft; ik heb altijd wel gezegd, dat dit gebeuren zou. Ik ben ook heel blij, dat andere menschen uit de Nauwe Steeg een prijs hebben. O,« zeide Hein, terwijl hij door zijne aandoening het gehoor voor zich vergat, »als er ooit een plaats was, waar bloemen noodig zijn, dan is dat in de Nauwe Steeg. Je kunt er haast niet ademen, zoo slecht is daar de atmosfeer, en toch, sinds de bloemen er zijn, hebben zij iets bijgedragen om ze reiner en beter te maken. Mijn overtuiging is aan velen hier bekend; als je geheelonthouding en bloemen in de armste woning weet te brengen, dan is de kiem daar binnengebracht van een wondervolle verandering. Ik heb de waarheid dezer woorden in vele gevallen gezien, en ik zal voortgaan met leden voor den geheelonthoudersbond te winnen en grootmoeder's kinderen uit te deelen, zoolang God mij het leven en de gezondheid laat.« Onder luid gejuich ging Hein naar zijne plaats terug.

Twee uur later zat een opgewekt gezelschap in Sandford's net gemeubileerde woonkamer. Het venster

was open en keek uit op een tuin grooter dan die van Hein Freeman, doch ongeveer op dezelfde wijze aangelegd.

Zij hadden een eenvoudig doch smakelijk avondeten genuttigd, en Jennie en haar vader, Hein Freeman en zijn vrouw en zuster Peters bespraken nog eens alles wat zij dien dag hadden gezien en gehoord. »Ik ben het met jou eens, Sandford,« zeide zuster Peters, »dat een paar predikers uit den werkmansstand, zooals Freeman hier, onder Gods zegen een gansche verandering ten goede teweeg zouden brengen in menige verdorven steeg. We weten allen hoeveel goeds Freeman in de Nauwe Steeg heeft gedaan.«

»Ben ik er geen levend bewijs van?« vroeg Jan dankbaar.

»Ja, en nog vele anderen ook. Ik hoop, dat er nog eens een dag zal aanbreken waarop ieder tot God gebracht werkmans, ziende op de vele afgedwaalden in zijn eigen stand, zal zeggen: »Heer, hier ben ik; gebruik mij.«

»Zuster Peters,« zeide Hein plechtig, »U geeft mij te veel eer, ik heb niets gedaan; het 's alles des Heeren werk. Maar wat betreft uw overige woorden, daar ben ik het volkomen mede eens.«

Zij zaten eenigen tijd zwijgend te denken, allen vol van hun eigen gedachten, en toen, eer zij uiteengingen, zeide zuster Peters: »Zullen we samen een hoofdstuk lezen?« En toen dit geschied was, eindigde Hein den dag met een vurig dankgebed aan God, die het zoo wèl met hen gemaakt had.
